Шу азиз Ватан барчамизники!
Ўзбекистон

ИШОНЧ

Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерациясининг газетаси

10 СЕНТЯБРЬ 1996 йил, СЕШАНБА

№ 72 (319)

БУ СОНДА:
2 Устивор йўналиш
3 Ошинг ҳалол бўлса
4 Мен паноҳ тилайман

Пахта далаларидан дараклар

Қизларнинг дилтортар кулгулари, сирли суҳбатлари пахтазорга ўзгача шукуҳ ва чирой бағишлайди. Уларнинг гурунги пахта далаларида янада қизийди. Сирдарё вилояти Сайҳунобод туманидаги «Шўрўзак» ширкатлар уюшмаси 3-бригада аъзолари Гулноза Шукуржонова ва Сожидахон пахта теримида дугоналарига ибрат бўлиб келмоқдалар.

Н. Муҳаммаджонов олган суратлар.

Ишнинг кўзини билган оқсоқоллар бош-қош бўлган жойда меҳнат баракали бўлади дейди доно халқимиз. Бухоро вилояти Бухоро туманидаги Асат Шокиров номли жамоа хўжалигининг 2-бригадаси аъзолари оқ олтин хирмонига ўзларининг муносиб ҳиссаларини қўшиб меҳнат қилмоқдалар.

Улар бу йил 50 гектар ернинг ҳар гектаридан 40 центнердан ҳосил кўтариб жами 200 тонна момиқ тола олишни ният қилганлар.

Ўнгдаги суратда: (чапдан) Бошқарув раиси Б.Ғайбуллаев бригадир Ш.Ражабовлар Илхом Файзуллаев даласида.

ЧУҚУР ТААССУРОТ

А.Авлоний номидаги Халқ таълими ходимлари малакасини ошириш Марказий институтида биринчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг УI сессияси ҳужжатларини ўрганишга бағишланган йиғилиш бўлиб ўтди. Йиғилишни институт ректори Акром Акмалов очди. Институт проректори, фалсафа фанлари доктори, профессор Тошпўлат Тошлонов маъруза қилди. Йиғилганларни сессия иши билан таништирди. Президент Ислом Каримов нутқига алоҳида тўхталди.

- «Ҳозирги босқичда демократик ислоҳотларни чуқурлаштиришнинг муҳим вазифалари» ҳақида Президент Ислом Каримов сўзлаган нутқнинг,- деди маърузачи,- тарихий аҳамияти шундаки, унда 5 йил ичида мамлакатимиз босиб ўтган йўл чуқур таҳлил этиб берилган.

- Институтимиз жамоасининг шу маърузадан келиб чиқадиган асосий вазифалари Амир Темурнинг 660 йиллигини, Бухоро ва Хиванинг 2500 йиллигини муносиб нишонлаш тадбирларини кўришдан иборат. Шу билан бирга жисмонан соғлом, маънавий баркамол ёш авлодни тарбиялашда илғор усуллардан кенг фойдаланишга алоҳида эътибор бериш зарур.

Йиғилишда кафедра мудирлари Н.Ремеев, Т.Усмонхўжаев, М.Ғуломов, М.Мирқосимов, Т.Ниёзматова ва бошқалар ҳам сўзга чиқдилар.

Йиғилиш иштирокчиларда катта таассурот қолдирди.

Садоқат ФАЙЗИЕВА,
«Ишонч» мухбири.

Иқтисодиёт хабарлари

КОСОНСОЙНИНГ ЧАРМ КУРТКАСИ

Наманган вилоятининг барча шаҳарларида кетма-кет қўшма корхоналар ишга тушмоқда. Яқинда ана шундай ҳамкорликдаги саноат шахобчаларидан бири Косонсойда иш бошлади. Туркиянинг Измир шаҳридаги тадбиркорлар билан ҳамкорликда қурилган бўлиб, қўшма корхона дастлабки маҳсулотни берди.

Хорижда тайёрланадиган ихчам, ярашиқли курткалар шу тариқа ўзимизда чиқадиган бўлди. «Агрокоммунтаъмир» қурилиш трестининг тумандаги корхонасининг илк маҳсулоти биринчи кунданоқ кўплаб харидорларини топди.

ХОНАДОНЛАР ГАЗЛАШТИРИЛМОҚДА

Бухоро вилоятининг Пешку туманида хонадонларни газлаштириш қизғин давом этмоқда. Шу йилнинг ўтган ойлари давомида хўжаликларга 9 километр масофада газ қувурлари тортилди. 293 хонадонда табиий газ ёнди.

Тумандаги Йўлдош Эргашев номли, Навоий номли, Шариф Эргашев номли, «Бухоро» жамоа хўжаликларида барча хонадонлар тўла газлаштирилди. Айни кунларда газлаштириш ишлари «Маданият», «Туркистон», «Янгиобод» ва «Дўстлик» жамоа хўжаликларида қизғин давом эттирилмоқда.

С.ҚОДИРОВ.

Пахта-96

МЕЗОН УЧГАН МАВСУМ

Мингбулоқ туманига борганимизда пахта теримини биринчилар қаторида бошлаб юборган ва бу соҳада яхши натижаларга эришаётганлар қаторида «Ўзгариш» жамоа хўжалиги номини тилга олишди. Марказий Фарғонанинг қоқ биқинида жойлашган, бир чети Дамкўл ва Оққум массивларига туташиб кетган хўжалик 7-8 та майда қишлоқлардан ташкил топган бўлиб, аъзолари чўлни дастлабки ўзлаштирувчиларнинг авлодлари ҳисобланишади. Айтишларича, туманга аслида шу ердан асос солинган, кейинчалик марказ Сирдарё сувига яқинлиги инобатта олиниб, ҳозирги Жомашуй шаҳарчаси ўрнига кўчирилган. Шунинг учун чўл шароитларида деҳқончилик қилиш ҳадигини олишган. Туман учун пахтачилик анча мураккаб келган, очиғи, бу соҳадаги йиллик режа ҳашарлашиб учма-уч бажарилган, қатор хўжаликлар давлатдан қарздор бўлиб қолган 1995 йилда ҳам ўзгаришликлар ўз сўзларининг уддасидан чиқдилар ва режага қўшимча равишда бир неча ўн тонна ҳосил тайёрлашга эришдилар.

- Бу йил мавжуд 2126 гектар экин майдонидан 1298 гектарида пахтадан деҳқончилик қилганмиз,- дейди суҳбатда хўжалик бош ҳосилоти Носиржон Қовлонов.- Илк бор республикамизда кенг тарқалган «Фарғона-3» навини танлаганмиз. Бу нав ғўзаси бўйича ортиқча зўр бермас экан. Сершох, сермева бўлишлиги, эрта етилиши жиҳатидан бизга ёқди. Об-ҳаво салқин келганидан хавотирлангандик. Яхшики, ташвишимиз ўринсиз чиқди. Нав шарофати билан ҳосил вақтида пишди.

- Кеча вилоятимиз ҳокими, Олий Мажлис депутати Бургутали Рапиғалиев ташриф буюргандилар,- деди гапга қўшилиб хўжалик бошқарувининг раиси Қосимжон Нишонов.- Биргаликда далаларни айландик. Теримга тушганлигимиздан хурсанд бўлдилар.

Дарҳақиқат, хўжаликнинг қаерига йўлингиз тушмасин, қайси бригадасида тўхтаманг, экин ҳолатидан кўнглингиз тўлади.

Мана, Алишер Иззатуллаев раҳбарлигидаги 1-бригада даласидамиз. Вақт эндигина нонуштага етаётганлигига қарамасдан теримчиларнинг кўплари пахталарини ўлчатиш учун хирмон сари келишарди. Истараси иссиқ, чаққонгина ҳисобчи йигит Ҳошимжон Неъматов ҳар бирини очиқ юз билан кутиб оларди.

- Норпошша Маматқулова 25 кило.

- Муборак Йигиталиева 23 кило.

- Санобархон Нозимова 21 ...

- Иккинчи Нозимова Марғуба ҳам 21...

- Ҳали мавсумнинг бошланиши, пахта тўла очилган эмас, 100-110 килоданга боради. Ўтган йил энг қизғин кунларда 250-300 килограммданга етказишган. Суръат ҳам шунга яраша кўтарилиб боради. Бултургидек ойнинг иккинчи ўн кунлиги охирларига бориб кунига 4-5 фоизданга етказамиз - изоҳ беради бригадир Иззатуллаев.

Ишбошининг айтганларида жон бор эди. Совутгичда зарур миқдорда гўшт ва бошқа маҳсулотлар сақланаётган экан. Қовун-тарвуздан тортиб узум ва сара меваларгача келтириб қўйилганлиги бизни хурсанд этди. Шунингдек, Садриддин Норқўзиев, Аҳмаджон Исоқов бошлиқ бригадаларнинг далаларида бўлганимизда ҳам далада ишлаётганлар учун лозим даражада шарт-шароит яратиб берилганлигининг, бу эса теримга барака киритаётганлигининг гувоҳи бўлдик ва бу борада раиснинг айтганларини эсладик.

- Бу йилги йиғим-терим мавсумига пухта тайёргарлик билан келдик,- деди у.- Аввало, ҳар бир бригадага 100 тадан жами 1800 та этак тарқатилди. Одамларнинг унумли меҳнат қилишлари учун шароит туғдиришдан ташқари оиладан кўнгиллари тинч бўлишлари чорасини ҳам кўриб қўйдик. Иш ҳақи кечиктирмасдан бериб борилаяпти. Масалан, май ойидан кейин 500 минг сўм нақд пул тарқатилди. Ун, ёғ ва бошқа маҳсулотлар узлуксиз берилаяпти. 700 гектар майдонда дондан деҳқончилик қилиб салкам 42 центнердан ҳосил йиғиштириб олинганлиги имкониятимизни янада кенгайтирди. Хўжаликнинг ҳар бир аъзосига 400 килограммдан тортиб 600 килограммгача дон берилди. 5-6 сотихдан майдон сомонини ҳам йиғиштириб олишди. Буғдойдан бўшаган 78 гектар ерни шоли экиш учун томорқа сифатида бўлиб бердик. Шу тариқа гуручга нисбатан эҳтиёж ҳам тўла қопланадиган бўлди. Ўтган ойда кўп болали оилаларга 118 минг сўм товон пули тақдим этдик. Мавжуд 7 жойдаги болалар боғча-яслиларининг зарурати миқдоридаги сабзавот, мева ва бошқа озиқ-овқат заҳираси ғамлаб қўйилди. Ўйлаймизки, бу тадбирлар меҳнаткашларимизнинг унумли ишлашларига, борлиқ куч-ғайратларини, диққат-эътиборларини даладаги катта меҳнат билан етиштирилган ҳосилни тезроқ йиғиштириб олишларига ёрдам беради.

Бош ҳосилот Носиржон Ковлонов билан ҳосилни тезроқ йиғиштириб олиш хусусида фикр алмашамиз.

- Бу йил пахтачиликда анча мураккаб вазиятларни енгишга тўғри келди,- дейди у пахта далаларини айланиб борарканмиз.- Аммо парвариш жараёни оралиғини қисқартириш ҳисобига уни бартараф этдик. Мавсумни тез ва соз ўтказиш мақсадида белига этак боғлашни хоҳлаганлар билан бирма-бир мулоқот қилиниб рўйхати олинди. Улар сони хўжалигимиз миқёсида 700 нафарга етади. Четдан ҳашарчининг бизга кераги йўқ, деган қарорга келдик. Бундан ташқари, 8 та терим машинасини ишга шайлаб қўйганмиз. Пахта тўлиқ очилиши билан уларни ишга солиб мавсумни октябрь ойи ичида узил-кесил якунлаш чорасини белгилаганмиз. Терилган пахта ҳақини ҳар беш кунда ҳисоб-китоб қилиб борамиз. Вазирлар Маҳкамасининг қўлда терилган ҳар кило пахта учун 2 сўмдан, машинада терилган ҳар тонна ҳосилга икки қаторликда 50 сўмдан, тўрт қаторликда 30 сўмдан пул тўлаш юзасидан қарори мўлжалланаётган режаларимизнинг сўзсиз амалга ошувини таъминлайди.

Обиджон ЖУМАНАЗАРОВ,
«Ишонч» мухбири.

Шарҳловчи минбари

КУНЛАРИМИЗНИНГ КЎТАРИНКИ РУҲИ

Мамлакатимиз ҳаётидаги ҳар бир катта сиёсий воқеа — диёримиз тарихида алоҳида муҳим ўрин тутибгина қолмай, айни вақтда эзгу, улуғ мақсадлар йўлида янги марралар сари қўйилган дадил, собит қадам ҳамдир. Куни кеча ўз ишини тамомлаган биринчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг олтинчи сессияси ана шундай юксалиш нуқтаси, янги марра сарҳади бўлиб қолди.

Ўзбекистон халқи кўз ўнгимизда кечаётган тарих, XXI аср бўсағасида жамиятимиздаги ўзгаришлар, тараққиёт шиддати тезлашганини яна бир бор ҳис этди. Одамларнинг эртанги кунга ишончи ортди, руҳига рух қўшилди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг Олий Мажлис сессиясида сўзлаган файзли, хосиятли нутқи мустақилликнинг, ислоҳотларнинг амалий натижаларини яққол кўрсатди. Шу билан бирга ҳозирги босқичда демократик ислоҳотларни, умумбашарий қадриятларга эътиборни тағин ҳам чуқурлаштиришнинг муҳим вазифаларини ўзига хос услубда — лўнда қилиб белгилаб, санаб берди.

Сессия истиқлол айёмининг беш йиллигига бағишланган катта тантаналарга уланиб кетди. Аллоҳнинг марҳамати, халқимизнинг фидокорона меҳнати, мардлиги, сабру қаноати ва меҳру оқибати, оқил имони мустаҳкам юртбошимизнинг элим деб, юртим деб ёниб елиб, қилаётган саъй-ҳаракатлари туфайли бошқа мамлакатлар ўнлаб йиллар мобайнида ўтадиган йўлни беш йилда босиб ўтганмиз, иқтисодиётда, ижтимоий соҳаларда, жамият ҳаётининг барча жабҳаларида улкан ютуқларга эришганимиз, давлатимизни халқ иродаси билан муштарак ҳолда янгиланиш, тозариш, ҳидоят роҳи-покига дадил бурганимиз Худога ҳам хуш келгани рост бўлсин. Табиат яшнаб, қуёш чарақлаб, осмонимиз мусаффо нурга тўлиб турибди.

Фараҳбахш Озодлик насимлари эсмоқда. Миллат, Ватан, Озодлик ҳақида яйраб гапириши, ёниб таъкидлаш, руҳан эркин, кўтаринки мартабада баралла, ғурур билан истиқлолни куйлаш вақтидир бу кун. Зеро Ўзбекистоннинг кўп асрлик тарихига олтин ҳарфлар билан ёзиладиган, бу порлоқ дамларга осонликча эришганимиз йўқ. Юртбошимиз, таъкидлаганидек: «Улкан синовлар, қийинчиликларни бошдан кечирдик. Ҳаётимизнинг энг машаққатли йиллари ортда қолди. Ўзбекистон собиқ Иттифоқ мамлакатлари орасида биринчилардан бўлиб кенг миқёсли ислоҳотлар йўлига, жамиятни тубдан ўзгартириш ва янгиланиш йўлига кирди».

Ривожланишнинг Президентимиз томонидан асослаб берилган ўтиш давридаги беш тамойили танлаган йўлимиздан адашмай бориш имконини бермоқда. Ўзбек халқи мустақиллик даврининг олтинчи йилига янги бир сифат; янгича дунё қараш, тўла қувват, ишонч, ғайрат-шижоат билан кириб келди. Халқимизда ўзлигини англаш, ўзини ҳур ва соҳиб, деб ҳис этиш фазилатлари камоли жадалалашаётган бир шароитда яшаяпмиз. Ҳар бир фуқаро Ватан озодлигининг олтинчи йилини юрагида миллий ғурур туйғуси илдиз отган инсон сифатида кутиб олди. Буни ҳалоллик билан мардларча тан олиш, ҳис қилиш, машаққатлар билан курашларда қўлга киритилган улуғ неъмат эканлигини қадрлаш ҳам қарз, ҳам фарздир, иймонли кишининг виждон амридир. Бинобарин кескин дамларда, танглик, бурилиш онларида ақл-идрок, вазминлик, қатъийлик узоқни кўра билиш, тарих аждодларимиз сабоқлари, мавжуд имкониятлар ва жаҳон илғор тажрибаларидан оқилона фойдаланиб ҳамиша эл-юртимизнинг равнақини кўзда тутиб иш тутиш юртбошимиздан бизга ибрат.

Ютуқларимизнинг асл гарови ҳам шундадир. Бунга мисоллар жуда кўп. Энг сўнггиларидан бири Россия Давлат Думаси қилган анчагина шов-шувга сабаб бўлган, собиқ совет ҳудудлидаги «интеграция» деб номланган жараёнга муносабатдаги ўзбекона мардлик, ватанпарварликдир. Президентимизнинг Тошкентдаги Дипломатия корпуси ва журналистлар билан учрашувида сўзлаган нутқидаги очиқ айтилган қуйидаги таъкид фикримизнинг далилидир: «Ўзбекистон халқи ўз йўлидан қайтмайди».

Ўзбек халқнинг эртанги ёруғ, фаровон кунларга қараб олға интилаётганлиги шаҳар ва қишлоқлардаги миллион-миллион меҳнаткашларнинг олижаноб ишларида намоён бўлмоқда. Ёнилғи, ғалла мустақиллигига эришишдек буюк режаларни амалга ошириш юзасидан белгиланган марралар муваффақиятли эгалланмоқда. Сафарбарлик, амалий тадбирлар ўз самарасини бермоқда.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг Олий Мажлис сессиясидаги теран таҳлил, бетакрор, янги фикр мулоҳазаларга бой нутқи ўтган беш йилнинг кенг қамровли, долзарб якуни ҳамда истиқболдаги вазифалар дастури амалидир. Унда мустақил Ўзбекистаннинг ижтимоий-иқтисодий, қонуний, маънавий ҳам маърифий ёрқин ва кенг кўламли келажаги, унинг мавжуд катта имкониятлари атрофлича чуқур очиб берилган. Ушбу нутқ Ўзбекистонни илм, ақл ва руҳ муштарак ривожланган маънавий юксак мамлакатга айлантиришнинг узоқ йилларга мўлжалланган ҳаракат маёғи ҳамдир.

Жамият моддий ва маънавий кучларининг янада янги довонлардан ошишини таъминлашга қаратилган қатъий, узвий сиёсат ҳамда халқимизнинг фидокорона яратувчилик меҳнати билан бу борада ривожланишга эришиш муқаррардир. Бугунга келиб, шуни тўла ишонч билан айтиш мумкинки, халқимиз, мамлакатимиз шу вақтгача ҳозиргидек ижодий эркинликка, имкониятларга, халқ фаровонлигини ошириш, шахснинг ҳар томонлама камол топиши, демократияни ривожлантириш учун зарур амалий шарт-шароитларга эга бўлган эмас.

«Бир сўз билан айтганда, — деб таъкидлайди Ислом Каримов, — истиқлол биз учун тараққиётнинг бутунлай янги, кенг уфқларини очди. Ўз келажагимизни ўз қўлимиз билан яратадиган бўлдик. Ҳаётимиз ва умумий хонадонимизни миллий манфаат ва қадриятларимизга, умум эътироф этилган демократик мезонларга монанд қилиб қуришдек ноёб тарихий имкониятга эга бўлдик. Бу катта бойлик. Биз унинг қадрига етишимиз, кўз қорачиғидек асраб-авайлашимиз керак».

Бу — ҳамма ҳамманинг муқаддас бурчидир. Мустақилликнинг ноёб афзалликларидан, имкониятларидан кишилар бахт-саодати йўлига моҳирона фойдаланиш учун ҳар биримиз масъулдирмиз. Ишимизда юқори унум, яхши самара ҳам сифат бўлса, табиийки ошиғимиз олчидир, руҳимиз ҳам баландлир.

Р. РАҲМОНОВ.

ЕТТИ ИҚЛИМ НАФАСИ

МДҲ МАМЛАКАТЛАРИДА

Россия Президенти Б.Ельцин соғлиғи билан боғлиқ турли талқинларга ниҳоят чек қўйилди: Президент телевидение орқали фуқароларга ўз соғлиғи хусусида ўзи гапириб берди. Шифокорлар фикрича, Б.Ельциннинг юрак хасталиги жарроҳлик йўли билан даволанади. Операция шу ойнинг охирларига мўлжалланяпти. Шу муносабат билан эндиликда Президент Б.Ельцин ўз вазифасини бажара олмай қоладиган муддатга ўз ваколатини бошқа бировга бериши керак деган мазмунда мунозаралар қизиб кетди. Шундай номзодлар қаторида Россия Бош вазири В.Черномирдин, Хавфсизлик Кенгаши котиби А.Лебедь, Москва мэри Ю.Лужковлар тилга олинмоқда. Кўпчилик сиёсат ва давлат арбоблари, шу жумладан, генерал А.Лебедь вақтинча Президентлик ваколатлари Бош вазир В.Черномирдинга топширилишини мақсадга мувофиқ деб эълон қилдилар.

****

Россия қўшинлари эришилган тинчлик битими асосида Чеченистонни тарк этиб кетмоқда. Чеченистондаги Федерал қўшинлар қўмондони В.Тихомиров 133-танкчилар батальони жангчиларига, улар Грозниййдан чиқиб кетишлари олдидан кўрсатган мардлик ва жасоратлари учун миннатдорчилик билдирди. Қўшинларни олиб чиқиб кетишнинг биринчи босқичида 4500 ҳарбий хизматчи Чеченистонни тарк этади. Бу ердан қўшинларни тўлиқ олиб чиқиб кетишга қанча вақт кетиши ҳозирча аниқ эмас. Айниқса, Президент Б.Ельцин ушбу тадбирни шошилинч бажаришга қарши чиққанидан сўнг бу масала мавҳум бўлиб қолди.

****

Тбилисида мамлакат Хавфсизлик кенгашининг ёпиқ мажлисида Жанубий Осетия Олий Кенгашининг республика ҳудудида Президентлик бошқарувини жорий қилиш режаси салбий баҳоланди. Амалда бундай қарор, дейди Би-би-си мухбири, мазкур минтақанинг сиёсий статусини белгилашга бориб тақалади. Унинг фикрича, бундай интилиш шу йил 27 августда Владикавказда бўлиб ўтган Грузия Президенти Э.Шеварднадзе билан Жанубий Осетия раҳбари Л.Чегиров ўртасидаги учрашув чоғида эришилган шартлашувларнинг амалга оширилиши жараёнларига ҳалақит бериши мумкин. Л.Чегировнинг ўзи журналистлар билан учрашувда бу масала юзасидан парламентнинг узил-кесил қарори 13 сентябрда қабул қилиниши режалаштирилгани ҳақида маълум қилди. Россия ташқи ишлар вазирлигининг шу муносабат билан берган баёнотида бу соҳада бир ёқлама, етарли ўйламай қўйилган ҳар бир қадам Грузия-Жанубий Осетия можаросини сиёсий йўл билан ҳал қилишда салбий оқибатларга олиб келиши мумкин дейилади.

****

Қозоғистоннинг Кўкчатов вилоятида улкан тош кўмир конлари мавжудлиги аниқланган. Қозоғистон телевидениесининг маҳаллий геология бошқармаси маълумотларига таяниб хабар қилишича, бу конлардаги кўмир ғоят юқори сифатга эга бўлиб, унинг заҳиралари камида 140 миллион тоннани ташкил этади. Кўмир конларида ишларни ташкил этиш анча ўнғай кечиши кутилмоқда: чунки темир йўл унинг яқинидан ўтади.

ХОРИЖДА

Европа Иттифоқи ташқи ишлар вазирлари Ирландиянинг Трал шаҳрида ўтказилаётган ўз кенгашларида Қўшма Штатларнинг Кубага қарши киритган савдо-сотиққа доир қонунига қўшилмасликларини маълум қилишди. Буюк Британия ташқи ишлар вазирининг баёнотида айтилишича, учрашув иштирокчилари Жаҳон савдо ташкилоти доирасида АҚШ чораларини ҳуқуқий тартибда танқидий кўриб чиқиш эҳтимолини кузда тутмоқдалар. Бироқ, деди британиялик вазир, Куба билан амалий алоқа боғлаган чет эл фирмаларига қарши чоралар кўришни назарда тутувчи Америка қонунчилик актига қарши тадбирий чоралари фақат ноябрь ойидаги Президентлик сайловларидан кейингина кўрилиши мумкин.

****

Ливаннинг жанубий ҳудудларида мамлакат парламентига сайловларнинг тўртинчи босқичи бўлиб ўтди. Жанубий Ливанда Хавфсизлик кучлари соқчилик қилиб турибди. Кўпчилигини шиъа мазҳабидаги мусулмонлар ташкил этувчи сайловчилар 128 кишилик мамлакат парламентининг 23 депутатини сайлашлари керак. Мазкур нотинч минтақада зўравонлик, куч ишлатиш хавфининг камайишида сўнгги фурсатда икки йирик шиъалар гуруҳлари уюшмасининг ташкил топиши муҳим аҳамиятга эга бўлди. Ўзаро келишув Ливанда қарийб 40 минг ҳарбий хизматчисини сақлаб турган Сурия воситачилигида эришилган.

****

Хитой Тайванга ўзининг тадбиркорлардан иборат биринчи делегациясини жўнатди. Бундан кузда тутилган мақсад - икки сиёсий рақиблар ўртасида иқтисодий ҳамкорликни йўлга қўйишдан иборат. Хитойнинг расмий Синхуа ахборот агентлигининг хабарига кўра, делегация таркибида банк ходимлари, тадбиркорлар, экспертлар бўлиб, улар менежмент ва бизнесни ривожлантириш борасида ҳамкорликни таклиф этишади.

****

Канада саноат ва савдо вазири Жон Менли келгуси асрда кичик ва ўрта корхоналар иқтисодиётни ривожлантиришнинг асосий ҳаракатлантирувчи кучи бўлиб қолади, дея баёнот берди.

Квебек вилояти ҳукуматининг ташқи алоқалар вазири Сильвен Силлер Пекинда Хитой ҳукуматига мурожаат қилиб, Монреалда ўз консулхоналарини очишга даъват этди.

****

Кипрда кипрлик турк армияси аскари отиб ўлдирилган. Бу можаро турк ва грек жамоаларини ажратиб турувчи чизиқда рўй берган. Кипрлик турклар лидери Рауф Денкташ ва Туркия ташқи ишлар вазири Т.Чиллер хоним аскарнинг ўлимида кипрлик грекларни айблашди. Денкташнинг айтишича, бу августда ҳалок бўлган икки кипрлик грек учун интиқомдир. Кипр ҳукумати ушбу можарога бирон бир алоқаси борлигини рад қилиб, бу турк жамоаси ичидаги ўзаро жанжал оқибати деб айтмоқда.

****

Океания ва Тинч океан ороллари давлатлари Маршалл ороллари пойтахти Мажурода 27 минг минтақавий анжуманларини ўтказишди. Франция ядро синовлари ва иссиқликнинг ошиб бориши натижасида Океанияда экологик ҳолат ёмонлашиб бораётганидан ташвиш билдирилди. Океания ороллари аста-секин ядро чиқиндилари ташланадиган ахлатхонага айланаётганлиги айниқса катта ташвиш туғдирмоқда.

Жаҳон матбуот агентликлари материаллари асосида

Касаба уюшмалари ҳаёти

УСТИВОР ЙЎНАЛИШ

Бозор муносабатларига асосланган иқтисодиётни барпо этиш қуруқ мақсад эмас, албатта. Ана шундай иқтисодиётни вужудга келтиришдан бирдан-бир мақсад мамлакатимиз фуқароларига муносиб турмуш ва барча жабҳаларда эркин меҳнат фаолиятини кўрсатиш учун тезроқ зарурий шарт-шароитлар яратишдан иборатдир. Бу улкан ва мураккаб вазифани амалга оширишда касаба уюшмалари мамлакатимизда расмий равишда фаолият кўрсатаётган турли хил сиёсий партиялар, жамоатчилик бирлашмаларига нисбатан меҳнаткашларнинг оммавий ташкилоти сифатида аҳолини ижтимоий ҳимоялашда кенг кўламли ишларни амалга ошириш имкониятига эгадир. Ушбу имкониятнинг намунаси сифатида Узбекистон Республикаси касаба уюшмалари Федерациясининг Презедентимиз И.А.Каримов раҳбарлигида давлатимиз томонидан жамият аъзоларининг ўсиб бораётган моддий ва маънавий эҳтиёжларини ҳар томонлама таъминлайдиган инсонпарвар, демократик жамият қуриш дастурини ишлаб чиқишдаги фаол иштирокини келтириш кифоядир.

Сунгги беш йил ичида ижтимоий ҳаётимизда оламшумул воқеалар содир бўлмоқда. Энг муҳими, мустақил давлат сифатида ўз эркимизга ўзимизнинг эга бўлганлигимиз туфайли мутлақо янгича турмуш тарзини тақозо этувчи бозор иқтисодиётига босқичма-босқич қадам қўяётганлигимиздир.

Бозор муносабатларига ўтишнинг ана шу муҳим қонуниятига амал қилган Узбекистон Республикаси ҳукумати томонидан айтиш мумкинки, бир қатор махсус эҳтиёт чоралари кўрилган эди ва кўрилмоқда. Узбекистон Республикаси Президентининг «Аҳолининг омонатлардаги ва давлат суғуртаси бўйича пул маблағларини индексация қилиш тўғрисида»ги Фармони аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш борасида мустақил мамлакатимизда кейинги беш йил ичида қилинган чора-тадбирларнинг яна бир давоми бўлди. Кўрилаётган ана шундай чора-тадбирлар бир томондан, аҳоли турмуш даражаси кескин пасайиб кетишининг олдини олишда муҳим роль ўйнаётган бўлса, иккинчи томондан мустақиллик туфайли амалга оширилаётган инсонпарварлик сиёсатнинг ёрқин исботи бўлмоқда. Бир сўз билан айтганда Президентимизнинг 1995 йил 20 декабрдаги номи юқорида зикр этилган Фармони 5 миллиондан зиёд омонатчиларгагина эмас, уларнинг оила аъзоларига, демак, мустақил давлатимиз раҳбариятининг бутун республикамиз аҳолисига кўрсатилган адолатли ижтимоий сиёсатининг амалда қарор топаётганлигининг яна бир исботидир.

Узбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов шу йилнинг 25 июль куни Вазирлар Маҳкамаси мажлисида сўзлаган нутқида **«Бугун аҳолининг фаровон яшашига салбий таъсир этувчи омиллар йўқ, аксинча, аҳоли турмуш даражасини ўстириш учун тегишли шароит ва ишончли кафолатлар яратувчи барқарорлик омиллари кучга кирмоқда. Аҳолини аниқ ва адресли ижтимоий ҳимоя қилиш учун жорий этилган тизим ўзини тўлиқ оқлади. Шунинг натижаси ўлароқ, ўтган йилга нисбатан аҳолининг реал даромадлари 16 фоизга ошди ва шу йилнинг охиригача янада ошиши муқаррар»** деб таъкидлади.

Шу йил июль ойининг охирига қадар махсус «Индексация» деб аталувчи ҳисоблардан аҳолига 1 миллиард сўм тўланди ва 20 миллион сўм бошқа омонат шаклларига қайтадан расмийлаштирилди.

Шу маънода 1996 йил кескин бурилиш йили бўлмоқда. Биринчи бор ички ялпи маҳсулотнинг пасайишига барҳам берилибгина қолмасдан, балки унинг 101,4 фоиз ўсиши таъминланди. Саноат маҳсулоти ҳажми 105 фоизга ошди. Хусусан, мамлакатимизнинг барча вилоятларида саноат ишлаб чиқаришнинг ўсиши таъмин этилди.

Деҳқонларимизнинг фидокорона меҳнати туфайли ҳозирги кунда республика бўйича 1 млн 820 минг тонна ғалла, жумладан 1 млн 700 минг тонна буғдой тайёрланди.

Фикримизча, давлатимиз раҳбариятининг меҳнаткашлар кенг оммавий ташкилотлари қатори касаба уюшмаларининг аҳолини ижтимоий ҳимоялаш бўйича киритаётган таклифларини инобатга олган ҳолда ўтказаётган инсонпарварлик чора-тадбирлари республикада ижтимоий-сиёсий осойишталик ва барқарорликни сақлашнинг асосий манбаи бўлиб қолаётганлиги муҳим аҳамиятта моликдир. Айни пайтда аҳолини ижтимоий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш ва ҳимоялаш чоралари ҳамда воситаларининг ўзгариб бориши бозор иқтисодиётига хос бўлган диалектик характерга эга бўлган жараёндир. Демак, бозор муносабатларига яқинлашган сайин айниқса мамлакат ичкарисида баъзи бир товарлар, кундалик ҳаётий эҳтиёж учун зарур бўлган маҳсулотлар нархининг ошиб бориши натижасида пул (сўм)нинг қадрсизланишига қараб ижтимоий сиёсатнинг устивор йўналишларини сақлаб қолган ҳолда уларни мувофиқлаштириб бориш бизнинг мамлакатимиз учун ниҳоятда зарурдир. **«Шунга кўра аҳолининг муҳтож табақаларини ижтимоий ҳимоялаш сира кечиктириб бўлмайдиган, энг устивор вазифа, амалий ҳаракатларнинг энг асосий қоидаси бўлиб келди ва шундай бўлиб қолади»** деб таъкидлайди мамлакатимиз Президенти И.А.Каримов ўзининг «Узбекистон-бозор муносабатларига ўтишнинг ўзига хос йўли» деб номланган рисоласида. Бинобарин, Узбекистонда барча Марказий Осиёдаги мустақил давлатлар сингари аҳолининг энг муҳтож табақаси-бу қишлоқларда яшаётган миллионлаб болалар, кўп болали оилалар, меҳнат қобилиятини йўқотган ногиронлар ва айтиш мумкинки, маориф, маърифат, соғлиқни сақлаш соҳасида ишлаётган кўп сонли зиёлилардир. Шу нуқтаи назардан фикримизча, биринчидан, бу муаммонинг туб моҳиятини илмий-назарий ва амалий жиҳатларини чуқур таҳлил қилиш мамлакатимиз, иқтисодий, социал-сиёсий тараққиётида ҳал қилувчи аҳамиятта моликлиги билан ҳам зарурдир. Иккинчидан, унинг аҳамияти ва зарурати мустақил мамлакатимизнинг бозор иқтисодиётига ўтишида танлаб олинган йўлнинг ўзига хос йўналишларини аниқлаш билан белгиланади. Учинчидан, республикада собиқ таталитар тузум туфайли таркиб топган иқтисодий, ижтимоий-сиёсий вазиятни ўзига хос хусусиятлари ва шарт-шароитлари объектив равишда ҳисобга олинган ҳолда уларни тезроқ бартараф этиш йўлларини кўрсатиб бериш зарурати билан аҳамиятлидир. Мамлакатимизнинг ана шундай ўзига хос хусусий ва шарт-шароитларидан биринчиси-аҳоли таркибида болалар ва ўсмирларнинг кўплигидир. Маълумки, болалар ва ўсмирлар давлат томонидан ҳимояга айниқса муҳтождирлар. Россия ва Белорусда 15 ёшгача бўлган болалар ва ўсмирлар 24 фоиздан сал кўпроқни, Қозоғистонда 33,2 фоизни ташкил қилса, Ўзбекистонда эса 43,1 фоизни ташкил қилади. Республикадаги жами аҳолининг ярмидан кўпроғи-болалар, ўқувчи ёшлар, нафақадорлар, яъни ижтимоий жиҳатдан ҳимояга муҳтож табақалардир. Демак, касаба уюшмалари уларнинг жойлардаги ташкилотлари аҳолининг ана шундай ижтимоий жиҳатдан ҳимояга муҳтож табақасини аниқлаш, болалар, ўқувчи ёшлар ҳамда нафақадорларнинг яшаш шароитларини, давлдат томонидан қонуний равишда белгиланган пул маблағларини олишда фаоллик кўрсатишлари билан жиддий шуғулланишлари жуда-жуда зарурдир. Буни «Ишонч» рўзномасига келаётган мактублар оқимидан ҳам билиш мумкин.

Иккинчидан, аҳолида оила аъзолари сонининг кўплиги Марказий Осиё минтақасидаги бошқа мамлакатлар каби Узбекистонга ҳам хос хусусиятдир. Республикада ҳар бир оиланинг ўртача сони 5,5 кишидан иборат, бир қанча вилоятларда эса 6 кишидан қишлоқ жойларида ундан ҳам кўпроқ, ваҳоланки, бу кўрсаткич МДҲ нинг Оврупо қисмидаги мамлакатларда 3,2 кишини ташкил этади. Узбеки стонда аҳолининг 60 фоизидан кўпроғи қишлоқ жойларида истиқомат қилишларини инобатта оладиган бўлсак, бозор муносабатларига ўтиш жараёнида қишлоқ аҳолиси нечоғлик ижтимоий ҳимояга муҳтож эканлиги янада ойдинлашади. Шунингдек, бозор муносабатларига ўтиш жараёнида қишлоқ аҳолисининг ижтимоий ҳимоялаш муаммосининг ниҳоятда долзарблиги Узбекистоннинг бошқа мустақил республикалардан фарқли равишда мамлакат аҳолиси таркибида қишлоқ аҳолиси кескин камайишининг пасайиш даражада эканлигидир. Албатта бундай ҳолат собиқ Иттифоқ даврида кузатилган эди. Фикримизнинг исботи сифатида 1959-1989 йилларда (собиқ СССР)да қишлоқ аҳолиси 17,9 фоизга қисқарган бўлса, республикамизда худди шу даврда атиги 7,1 фоизга камайган. Бу ҳам сунъий равишда вужудга келтирилган вазият деган фикрдамиз. Негаки худди шу даврда Узбекистонда шаҳар аҳолиси сезиларли даражада ўсган эди. Аммо бу ўсиш республика ташқарисидан кўчиб келиш ҳисобига бўлган эди. Ана шу туфайли гўёки шаҳар аҳолиси республика умумий аҳолиси таркибидаги сунъий ўсишни шаҳар билан қишлоқ ўртасидаги тафовутларнинг йўқ бўлиб бориши ҳақидаги марксча-ленинча назариянинг ёрқин исботи» деб кўкларга кўтаришди, «яқин келажаклар ҳақида илмий башоратлар вужудга» келди. Аммо бундай башоратларнинг заминида қуруқ утопиядан бошқа нарса йўқлигини мустақиллик йилларида Ўзбекистон эришаётган буюк ютуқлар исботлаб турибди. Шу боис Ўзбекистонда мустақилликнинг беш йилида қишлоқ аҳолиси камайиши ўрнига сезиларли даражада ошиб бормоқда. Агарда 1989 йилда қишлоқ аҳолиси Ўзбекистон умумий аҳолисининг 59,3 фоизини ташкил қилган бўлса, шу йилнинг бошларида 61,3 фоизни ташкил этди. Демак, фикримизча, бундан кейин ҳам мамлакатимизда қишлоқ ва шаҳар аҳолиси ўртасидаги нисбат кескин ўзгармаса керак, Шунга кўра касаба уюшмалари қишлоқ жойларида замонавий технологияга эга иш шаклини тез ўзгартира олувчи кичик корхоналарни очиш ҳисобига янги иш жойларини яратиш борасида фаоллик кўрсатишлари лозим. Негаки, фақат шундай асосда иш олиб борилгандагина қишлоқ (яъни аҳолининг кўпчилигини) ижтимоий ҳимоялаш учун давлатни бюджетдан кўплаб маблағ ажратишдек оғир муаммони ҳал этиш мумкин. Айни пайтда давлат бюджетидан узоқ йиллар давомида аҳолини ижтимоий ҳимоялаш учун кўплаб маблағлар ажратиш мустақил мамлакатимизда йирик, жаҳон андозаларига мос маҳсулотлар ишлаб чиқарувчи кўплаб маблағлар ажратиш имкониятини бермайди.

Ислоҳотларнинг бугунги биринчи босқичи дастлабки беш йили давомида ижтимоий ҳимоялаш ҳаракатлари республика бюджетининг салкам учдан бир қисмини ташкил этаётганлиги тушунарлидир. Айни пайтда бу рақам Швейцария мамлакати аҳолисини ижтимоий ҳимоялаш билан тенгдир. Бюджетдан бунчалик маблағ ажратиш мустақилликнинг дастлабки беш йилида иқтисодий қийинчиликлар туфайли бўлгандир, лекин мамлакатимиз келажаги учун, йирик корхоналар қуриш учун база яратиш имкониятини бераётганлигини ажойиб ҳолат деб бўлмайди. Бу эса келажакда баъзи бир маҳсулотларни ишлаб чиқаришда қарамлик ва тангликни келтириб чиқариши мумкин.

Ваҳоланки, хорижий инвестициялардан фойдаланган ҳолда мамлакатимизда ақалли қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини қайта ишлайдиган замонавий корхоналарнинг ташкил қилиниши мамлакатимиз экспорт қувватини бир неча баробар оширган бўларди. Давлатимиз бошлиғи 25 июль куни Вазирлар Маҳкамасида сўзлаган нутқида бу масалага алоҳида тўхталиб ўтди:

«Афсуски, бугунги кунда республиканинг экспорт ҳажми асосан хом ашё ресурслари ҳисобига таъминланмоқда.

Ҳали ҳам асосий экспортни анъанавий хом ашё ресурслари-пахта толаси, рангли ва қора металлар, минерал ўғитлар ва кимёвий маҳсулотлар, мис асосидаги электротехника маҳсулоти ташкил этмоқда. Экспорт тузилмасида озиқ-овқат маҳсулотлари атиги 1,4 фоизни, республикамиз ниҳоятда бой бўлган мева-сабзавотнинг қайта ишланган маҳсулотлари эса 0,4 фоизни ташкил этади. Бу бизнинг энг катта камчилигимиздир. Биз бу борада жуда кўп иш қилишимиз керак».

Тўра НОРБОЕВ,
фалсафа фанлари номзоди, доцент.

Тадбиркорлар

«МОҲИНУР» ФИРМАСИ ИШГА ТУШДИ

Яқинда Қаршининг Эски шаҳар ҳудудида «Моҳинур» фирмаси ишга тушди. Фирма директори Зокир Турдиевнинг изоҳлашича, жамоа аҳолига биргина савдо-сотиқ хизмати кўрсатибгина қолмай, тикувчилик, турли хил қандолатчилик маҳсулотлари ишлаб чиқаришни ҳам режалаштирган экан. Бундан ташқари, фирма аҳолидан турли буюртмаларни қабул қилиб, уни ў)з вақтида бажаришни дилларига тугишган.

— Мана, фирма ишга тушганига ҳам 5-10 кун бўлди, ҳозир ҳисобингизда қанча маблағ бор? — сўраймиз З. Турдиевдан.

— 500 минг сўмдан сал кўпроқ.

— Устав фонди қанча эди?

— 30 минг сўм.

— Бундан чиқди ўша маблағ 7-8 баробар копланибди-да?

— Ҳа. Бунда тикувчилик цехимиз қўл келаяпти. Биз қурувчилар учун қўлқоп, аёлларга халат, болаларга кийим-кечаклар тайёрлаб, уни ҳозирги шароитдан, вазиятдан келиб чиқиб арзон нархда сотаяпмиз. Мақсадимиз ҳам халққа маданий ва маиший хизмат кўрсатишдан иборат.

— Эшитишимизга қараганда, бу ерда тўй, туғилган кунларни нишонлаш, катта-катта тадбирларни ўтказиш чоралари кўрилаётган экан. Бу қандай бўлади?

— Очиғи, бунгдай маросимларни ўтказиш учун бизда барча имкониятлар бор. Жойимиз ҳам етарли. Ҳозир ана шу тадбирлар ўтказиладиган жойда сўнгги пардозлаш ишлари олиб борилаяпти. Яқин кунларда аҳолидан буюртма қабул қилиб, тадбирларни кўнгилли ўтишини таъминлаймиз.

— Зокиржон, айтинг-чи, қурилиш ишларига қанча маблағ сарфланди?

— 300 минг сўмдан ортиқроқ. Бу сарф-харажатимиздан кутулдик. Шуни ҳам айтиш кераки, биз ҳали қурилиш ишларини охиригача ниҳоясига етказганимиз йўқ. Аста-секинлик билан топган маблағимиз ҳисобига қурилиш ишларини давом эттириб, ниҳоясига етказаверамиз.

Ҳа, Зокиржон Турдиев ўз қавм-қариндошлари, укалари билан фирма очиб, аҳолига маданий-маиший хизмат кўрсатишни дилига жо этган. Бу ишда Улуғбек Маҳмудов, Миржаҳон Турдиев, Зоя Маҳмудовалар фаоллик кўрсатишмоқда. Фирманинг келажаги порлоқ. Зокиржон келажакда фирма қошида супермаркет дўкони қуришни режалаштирган. Ҳатто фирма иш дастурида чет эл сармоясини олиб келиш таъкидлаб ўтилган.

«Моҳинур» фирмаси иш бошлагандан буён шаҳардаги «Гузал», «Садо», «Шаҳар» фирмалари билан ўзаро алоқани йўлга қўйганлигининг ўзи қувонарли. Узаро ҳамкорликка не етсин. Ўйлаймизки «Моҳинур» фирмаси жамоаси ўзларининг беминнат хизматлари билан кишилар қалбини нурга тўлдираверади. Биз бунга ишонамиз.

Аҳрор САМАРИДДИНОВ,
«Ишонч» мухбири.

БИРЖА ЯНГИЛИКЛАРИ

Республика кўчмас мулк биржаси ва унинг вилоят бўлимларида ўтган ҳафта давомида 7 марта савдо ва 18 та танловлар бўлиб, 186 та иншоотлар янги мулкдорлар қўлига ўтди. Шу жумладан, 4 та савдо ва хизмат кўрсатиш иншооти, 4 турар жой биноси, 34 та автотранспорт воситалари, 144 та ер майдонлари сотилди. Умумий сумма 41 млн. 746 минг сўмни ташкил этди. Савдода Тошкент универсал биржаси, Тошкент ва Қашқадарё вилоят бўлимлари яхши натижаларга эришдилар. Тошкент универсаль биржасида 15 млн. 535 минг сўмлик иншоотлар сотилди. Шунингдек, Андижон вилоят бўлимида ҳам 13 млн. сўмлик магазинлар харид қилинди. Республика кўчмас мулк биржасининг фаолияти кундан-кунга кенгайиб бораётганлиги қувонарли ҳолдир.

***

Биржа савдолари шуни кўрсатмоқдаки, республика қимматли қоғозлар биржасининг ўрни ва салмоғи ошиб бормоқда. Республика қимматли қоғозлар биржасида бўлиб ўтган оддий акциялар савдосида 63 та ҳиссадор жамоалар қатнашди. Уларнинг 84275 та акциялари харид қилинди ва 42193621 сўмлик маблағга эга бўлдилар. Савдода «Зарин нур» «Қамаши-96», «Митан пахта» жамоалари фаоллик кўрсатдилар.

Сирдарё вилояти Сайҳунобод тумани «Ўзбекистон»ширкатлар уюшмасида пахта ва шоли ҳосилини йиғиб олиш, ғўза дефолиациясини муваффақиятли ўтказишга бағишланган йиғилиш бўлиб ўтди. Йиғилишда «ОВХ-28» пуркагичлари тайёргарлиги, уларни ишлатиш ва дефолиантлардан фойдаланиш тартиби кўриб чиқилди.

Туман ҳокими Ғани Эргашев, туман агросаноат уюшмаси раиси М.Эгамбердиевлар, вилоят агросаноат уюшмаси раиси О.Мирҳабибовлар сўзладилар.

Йиғилишда туман хўжаликлари раҳбарлари ва бош мутахассислари иштирок этдилар.

Суратда: техника шайлиги кўздан кечирилмоқда.

Усмон УСМОНОВ сурати.

Меҳнаткаш ва ижтимоий муҳофаза

ИНТИЛГАНГА ТОЛЕ ЁР

Корхонамиз Самарқанддаги энг йирик қайта ишлаш корхоналаридан биридир. Иктисодий хўжалик алоқаларининг издан чиқиши корхона ишига ҳам салбий таъсир қилганди. Завод жамоа корхонасига айлантирилгандан сўнг ишлари янада юришиб кетди. бир йил ичида мавжуд қарзлардан кутилиб, фойда олина бошланади.

Ҳар йили маъмурият билан жамоа шартномаси тузилади. Унда ижтимоий ҳимоянинг энг муҳим масалалари, ишчиларга қўшимча имтиёзлар бериш тадбирлари белгиланади. Жамоа шартномаси шартларини бажаришга маъмурият ҳам астойдил ҳаракат килмоқда. Чунки ғамхўрликни ҳис қилган маҳнаткашлар янада масъулият билан самарали ишлаши маълум. Масалан, 1995 йил охирида ҳар бир ишчига корхона ҳисобидан 50 килограммдан сабзавот, картошка, пиёз берилди. 60 хонадонли уй фойдаланишга топширилди. Тўрт киши имтиёзли йўлланма билан дам олиб, саломатлигини тиклаб қайтди.

Бешта цехнинг ҳаммасида дам олиш, овқатланиш, аёлларнинг саломатлиги хоналари бор. Бундан ташқари 100 ўринли ошхона, 60 ўринли чойхона мавжуд. Кутубхона, сартарошхона, стоматология кабинети ишлаб турибди. Ҳозир, янги клуб биносини қуриш учун лойиҳа ҳужжатлари тайёрланмоқда. Ишчиларнинг қарийб ярми аёллар эканлигини ҳисобга олиб, болалар боғчасини таъминлашни, харажатларнинг асосий қисмини қоплашни корхона ўз зиммасига олган. Бола тарбияси учун ота-оналар тўлайдиган бадал ойига 60 сўмдан ошмайди.

1996 йилнинг биринчи чорагида ишчиларнинг ўртача ойлик маоши 1158 сўмни ташкил этди. Шунингдек, иш натижалари ва шароитига кўра 50 фоизгача қўшимча тўловлар амалга оширилмоқда. Бундан ташқари жамоа шартномасида кўзда тутилгандек, муҳтожларга корхона ва касабақўм ҳисобидан моддий ёрдам берилаяпти. 1996 йилнинг тўрт ойида жамоанинг 47 аъзосига зарурат тақозоси билан 60 минг сўмдан зиёдроқ моддий ёрдам кўрсатилди. Жамоа аъзолари ўртасида маданият ва спорт тадбирлари ўтказишга ҳам имкон топаётирмиз.

Ишларимиз ҳар ҳолда ёмон эмас. Ўтган йили тўрт хил янги маҳсулот ишлаб чиқариш йўлга қўйилди. Икки йилдирки, мева сабзавот консервалари чет элларга, жумладан Германияга жўнатилмоқда. Бундай ҳамкорлик бўйича 1996 йил учун ҳам бир қанча шартнома тузилди. Барча эришилган муваффақиятлардан қатъий назар, корхонамиз ҳали тўла қувват билан ишламаяпти. Бунинг сабаблари, биринчидан, вилоят хўжаликлари талаб қилинадиган миқдордаги маҳсулотни етказиб беришолмаяпти. Иккинчидан, Бухоро, Хоразм, Жиззах вилоятлари, Қорақалпоғистон республикаси савдо ташкилотлари ўзаро шартнома тузилганига қарамай, маблағ йўқлиги сабабли шартнома шартларини бажаришмаяпти. Натижада маҳсулот корхона омборларида туриб қолмоқда. Шундай бўлса-да, биз ижобий ўзгаришларни ҳис қилаяпмиз. Албатта, астойдил ишлаган сари, интилган сари олдинга янги-янги имкониятлар очилаверади.

Р. РЎЗМЕТОВ,
«Самарқандконсерва» жамоа корхонаси касаба қўмитасининг раиси.

Ишбилармонлар тажрибасидан

ҲАММАСИ ҲАРАКАТГА БОҒЛИҚ

Бозор иқтисодиётига ўтиш босқичи деб номланган, халқ хўжалигининг барча тармоқлари ходимларидан ақл билан иш юритиш тақозо этилаётган бугунги кунда кўп жойларда улгуржи савдо базаларининг омборлари бўшаб қолгани сир эмас. Мутасадди раҳбарлар эса осон йўлни танлаб, ишчи-хизматчиларни қисқартиришга тушишди. Наманган вилоятининг Ҳаққулобод шаҳридаги туманлараро Норин улгуржи савдо базасида бунинг аксини кўрасиз. Ҳозирда туманлараро ҳиссадорлик жамиятига айлантирилган мазкур жамоа раҳбари Зуҳриддин ЖОНИБЕКОВ бу борада тўпланган тажрибани шундай изоҳлайди:

— Биз ўзимиздаги мавжуд имкониятлардан фойдаланиб, иш юритиш йўлини танладик. Ортиқча ҳисобланган автомашина ва тракторларни ким ошди савдосида сотдик. Маъмурий ходимларни тенг ярмига қисқартирдик. Мавжуд биномиздан уч-тўрттагина хонани қолдириб, бошқаларига кичик корхонамизнинг ускуналарини жойлаштирдик. Вилоят матлубот жамиятларининг ҳиссадорлик уюшмалари катта ёрдам кўрсатиб, биз учун 40 та тикув машинаси ажратди. Туман ҳокимияти ҳам зарур кўмагини аямади. Ишчи ва мутахассислар масаласи қисқа вақт ичида ҳал этилди. Тикувчилик саноати шоҳабчаларида ишлаб келган олий маълумотли мутахассис Таваккалжон Қодировни кичик корхонамиз бошқарувчиси қилиб тайинладик. Шу соҳа бўйича маълум тажриба ва малакага эга бўлган 60 хотин-қиз ишга қабул қилинди, Ҳозирча буюртмалари асосида эркакларнинг пахталик курткаларини, ишчи-хизматчилар учун махсус иш кийимлариин тикяпмиз. Улар озиқ-овқат маҳсулотларига, Россиядан ва бошқа республикалардан келтирилаётган саноат молларига алмаштирилмоқда.

Шунингдек, кўп болали ва қатнаб ишлашга оилавий шароити кўтармайдиган аёллардан 50 нафарига уйда меҳнат қилишлари учун имконият яратдик. Улар учун тикув машиналари ажратиб берилди. Шу тариқа ойига 500-600 минг сўмлик маҳсулот ҳозирланишига эришилмоқда. Карабсизки, 2 ой ичидаёқ кичик корхонамиздан олинган даромад шу мақсад учун сарфланган харажатнинг тўла-тўкис қопланишини таъминлади. Чеварларимизнинг ўртача ойлик иш «ҳақи 1000 сўмданга тўғри келяпти. Ортиқжон Муллажонова, Таня Абдулҳамидова, Сони Матисхоқова ва Қодиржон Зулуновлар ўз маҳоратлари билан тилга тушдилар.

Ишлаб чиқаришни уюштириш борасидаги ҳаракатимизнинг иккинчи босқичи ҳам масъулияти кечмоқда. Гилам тўқишга мўлжалланган кичик корхонамиз бугун-эрта фаолиятини бошлайди. Етук мутахассис Шавкатжон Фозилов унга саркор этиб тайинланди. «Навоиазот» корхонаси билан хомашё етказиб бериш бўйича шартнома туздик, Ускуна ва бошқа зарур машиналар ўрнатиб қўйилди. Ҳар бир ўзбек хонадони учун асқотадиган мазкур маҳсулот шурини тайёрлашга ихтисослашган тармоқда 60 эркак-аёл учун иш ўрни яратилди.

Ҳурматли Президентимиз Ислом Каримовнинг қишлоқ жойларида кичик саноат тармоқларини очишни жадаллаштириш борасидаги кўрсатмаларига жавобан ўз имкониятларимизни қайта кўриб чиқаяпмиз. Юқорида тилга олинган маъмурий биномизнинг иккинчи қаватидан ҳам ишлаб чиқаришни кенгайтиришда фойдаланишни мўлжаллаяпмиз. Ҳозир тегишли идоралар ва ташкилотлар билан шартномалар тузиляпти. Ниятимиз камида 100 киши ишлайдиган қўшма корхона бунёд этиш, шу йилнинг охиригача бу ишни ниҳоясига етказишдир.

Аҳолига савдо хизмати кўрсатиш маданияти ҳам замон талабига ҳамоҳанг такомиллаштириб борилади. Илгари бошқарув соҳасида ишлаб келган ва кейинчалик қисқартиришга тушган 40 нафар хизматчиларимизга уй-дўконлари очиб олишларига ёрдамлашдик. Улар қишлоқ хўжалик маҳсулотларига алмаштириш орқали келтирилган саноат ва озиқ-овқат моллари билан таъминланмоқда. Уйлаймаки, бугунги саъй-ҳаракатларимиз ўз натижасини берадиган, савдо тармоқларимиз пештахталари тўлиб-тошадиган кун узоқ эмас. Буларнинг бари ақл ва тадбир билан иш юритишни тақозо этади, албатта.

Обиджон ЖУМАНАЗАРОВ,
«Ишонч» мухбири

БИЗДАН СЎРАБСИЗ...

Саволларга ҳуқуқшунос М.ЖАСУРОВА жавоб беради

Кимлар уруш ногиронларига тенглаштирилган шахслар ҳисобланади? Шу ҳақда маълумот беришингизни сўраймиз.

Бир гуруҳ пенсионерлар номидан З.САИДОВ, Тошкент шаҳри.

1. Собиқ СССР да ва Ўзбекистон Республикаси чегараларини қўриқлаш пайтида яраланиш, контузия олиш, майибланиш ёки касалланиш натижасида ногирон бўлиб қолган ҳарбий хизматчилар.

2. 1941 йилнинг 22 июнидан 1954 йилнинг 31 декабригача собиқ СССР ҳудудида ҳаракат қилган ҳамда қирувчи батальонлар, взводлар ва халқни ҳимоя қилувчи отрядларда хизмат қилган даврида яраланиш, контузия олиш, майибланиш ёки касалланиш натижасида ногирон бўлиб қолган шахслар.

3. Темир йўлнинг фронт яқинидаги участкаларида ишлаган, мудофаа иншоотлари ҳарбий-денгиз базалари, аэродромлар ва бошқа ҳарбий объектлар қурилиши ишларида қатнашган ҳамда уруш йилларида уруш бўлаётган жойларда яраланиш, контузия олиш, майибланиш ёки касалланиш натижасида ногирон бўлиб қолган ходимлар.

4. Иккинчи жаҳон уруши ва гражданлар уруши йилларида партизанлар отрядлари ва қўшилмалари таркибида ёки яширин ишларда бўлган даврда яраланиш, контузия олиш, майибланиш ёки касалланиш натижасида ногирон бўлиб қолган ходимлар.

5. Ҳаракатдаги армия таркибидаги ишларда яраланиш, контузия олиш, майибланиш ва касалланиш натижасида ногирон бўлиб қолган ёлланган таркибдаги шахслар.

6. Иккинчи жаҳон уруши даврида фашист концлагерларида (гето ва зўрлик билан тутиб туриладиган бошқа жойларда) бўлган даврда яраланиш, контузия олиш, майибланиш ва касалланиш натижасида ногирон бўлиб қолган шахслар (тутқунлар, шу жумладан болалар).

7. Тинчлик ўрнатувчи кучлар таркибида қатнашиш, шунингдек ҳарбий ҳаракатлар кетаётган мамлакатларда байналминал бурчларини адо этиш туфайли яраланиш, ички ишлар органлари ва миллий ҳавфсизлик хизматининг бошлиқлар ва оддий ходимлар таркибидан бўлган шахслар.

8. Ҳарбий хизматдаги вазифаларни (хизмат вазифаларини) бажариш пайтида яраланиш, контузия олиш, майибланиш ва касалланиш натижасида ногирон бўлиб қолган оддий ходимлар таркибидан бўлган шахслар.

9. Укув машғулотлари ёки текшириш учун йиғинларга чақирилган ва шу йиғинларда ўз хизмат бурчларини бажараётиб яраланиш, контузия олиш, майибланиш ва касалланиш натижасида ногирон бўлиб қолган ҳарбий мажбуриятли шахслар Узбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 11 майдаги 249-сон қарори билан тасдиқланган рўйхатта асосан уруш ногиронларига тенглаштирилганлар.

Уруш йилларида фронт ортида меҳнат қилганман. Менга қонунда қандай имтиёзлар мавжуд?

Й.РАЗЗОҚОВ, Қашқадарё вилояти.

Агар ҳақиқатан ҳам уруш йилларида меҳнат қилган бўлсангиз, у ҳолда сиз врачнинг рецептига асосан дори-дармонларни 50 фоиз арзон нархда сотиб олиш, маиший хизматлар учун (электр қуввати, газ, сув) тўланиши лозим бўлган ҳақнинг 30 фоизини чегириб тўлаш, пенсиянгизга энг кам ойлик иш ҳақининг 30 фоизи миқдорида қўшимча белгиланиш ҳуқуқига эга бўласиз. Бу имтиёзлар қонунда белгиланган.

Ҳурматли таҳририят ходимлари. Уруш йилларида меҳнат қилганлигим тўғрисида ҳужжатларим сақланмаган. Қай йўл билан уруш давридаги иш стажимни тиклашим мумкин?

Р.ТЎҚЛИЕВ, Бухоро вилояти.

Амалдаги қонунга асосан иш стажи сақланмаган ҳолларда архив маълумотномасига кўра иш стажини икки ва ундан ортиқ гувоҳларни берган гувоҳлиги асосида тиклаш кўзда тутилган. Бунинг учун уруш давридаги иш стажи сақланмаган фуқаро иш стажи сақланмаганлиги тўғрисидаги маълумотнома ва икки нафар гувоҳ билан тегишли яъни яшаб турган жойидаги ижтимоий таъминот бўлимига мурожаат қилиши лозим. У ерда сўров баёни тўлдирилади. Агар уруш давридаги иш стажи тасдиқланса, қонунда белгиланган имтиёзлардан фойдаланиш ҳуқуқига эга бўлади. Сиз ҳам худди шу йўл билан уруш давридаги иш стажингизни тиклашингиз мумкин.

Маҳалла қўмиталари томонидан кимларга моддий ёрдам тўланади ва моддий ёрдамни тайинлаш тартиби қандай?

Т.ТОПИЛДИЕВ, Сурхондарё вилояти.

Узбекистон Республикаси Президентининг 1994 йил 23 августдаги «Кам таъминланган оилаларни ижтимоий ҳимоялашни кучайтиришга оид тадбирлар тўғрисида»ги Фармонига мувофиқ 1994 йил 1 октябрдан кам таъминланган оилаларга ҳар ойда бериладиган моддий ёрдам жорий қилинган.

Ушбу Фармонга асосан, кам таъминланган оилаларга моддий ёрдам қўрғон, қишлоқ, овул, шаҳарлардаги маҳаллалар фуқаролар йиғинининг қарорига кўра тайинланади. Моддий ёрдам пули ҳар ойда оиланинг моддий аҳволига қараб, амалдаги энг кам иш ҳақининг 1,5 баробаридан 3 баробари миқдоригача 3 ой муддатта белгилаб тўланади.

Фарзандим 2 ёшга тўлмасдан аввал ишга тушиб кетдим. Менга фарзандим 2 ёшга тўлгунча қараб туришлик нафақасини тўлашнинг тўхтатиб қўйилиши асослими?

В.ҚОДИРОВА, Тошкент вилояти.

1994 йил август ойидаги Меҳнат ва Молия вазирлиги томонидан тасдиқланган 85-сонли Низомга асосан бола икки ёшга тўлгунча тўланадиган қараб турищлик нафақаси она ишга чиққанидан қатъий назар тўланади. Бундан ташқари болангиз туғилгандан бошлаб 16 ёшга тўлгунча ҳар ойлик нафақа ҳам тўланиши керак.

Уруш даврида фронт ортида меҳнат қилганман. Менга тиш протези бепул қўйиладими?

Ғ.ҚУРБОНОВ, Қарши шаҳри.

Амалдаги қонунга асосан қуйидаги шахсларга тиш протезлари навбатсиз ва бепул қўйилади. (Қимматбаҳо металдан тайёрланган протезлардан ташқари).

1. Уруш ногиронлари, қатнашчилари ва уларга тенглаштирилган шахсларга.
2. Ҳалок бўлган ҳарбий хизматчиларнинг умр йўлдошларига.
3. Чернобиль фожеаси ногиронларига.
4. Чернобиль фожеасини бартараф этишда иштирок этганларга.
5. Шахсий пенсионерларга.
6. Уруш даврида фашистларнинг концлагерларида тутқунликда сақланган вояга етмаган болаларга.
7. 1941 йил 8сентябрдан 1944 йил 27 январгача собиқ Ленинград шаҳрининг корхона ва ташкилотларида ишлаган ҳамда « Ленинград мудофааси учун» ва « Ленинград қамалида яшаган» медали билан тақдирланганларга.

1996 йил — Амир Темур йили

СОҲИБҚИРОН ВА МУАРРИХ

Буюк бобокалонимиз Амир Темур ҳақида жаҳоннинг турли мамлакатларида кўплаб асарлар яратилган.

Манбаларнинг шоҳидлик беришича, Амир Темур нафақат хат-саводли, балки ўз давридаги фан ютуқларидан хабардор ва баҳраманд бўлган. Адабиёт, санъат ва маданиятга оид барча масалаларни чуқур мушоҳада қиладиган буюк сиймолардан ҳисобланган. Буни биз Соҳибқироннинг тарихий асарлар борасида юритган фикр-мулоҳазаларида, айниқса, яққол ҳис этамиз. Чунки бу соҳада Соҳибқирон билдирган фикрлар бошқа бировлардан эшитилган фактларга асосланмасдан, бевосита унинг ўз оғзидан, ўша даврнинг машҳур тарихнависига билдирган фикр мулоҳазаларига асосланади.

Ўрта аср мусулмон шарқининг забардаст тарихнависларидан бири Низомиддин Шомий Амир Темур ва унинг давлати ҳақида ёзилган дастлабки мукаммал асар — «Зафарнома»нинг муаллифи. Унинг ушбу асари ўша даврда рўй берган мураккаб воқеа ва ҳодисаларни ишончли манбалар асосида атрофлича тавсифлаб берган. Афсуски, Низомиддин Шомийнинг ҳаёти ва ижоди ҳақида етарли маълумотларга эга эмасмиз. Унинг туғилган йили, болалик даври ҳақида ҳам бирон бир манба йўқ. Унинг Шомий ёки Шанби Ғозоний нисбаси асосида у аслида Табриз чеккасидаги Шанби ғозон деб аталган мавзеда таваллуд топган, деб ҳисобланади. Шу асосда Низомиддин Шомийнинг аслида туркий элатга тааллуқли эканлигини ҳам тахмин этса бўлади.

Муаррих ҳаёти ҳақида унинг ўзи ёзган «Зафарнома»нинг айрим жойларида маълумотлар келтирилган ва у билан бевосита боғлиқ бўлган воқеалар шарҳидан анча-мунча аниқ тасаввур ҳосил қилиш мумкин. Масалан, 1393 йил август ойида Амир Темур аскарлари Бағдод шаҳрини забт этганликлари ҳақидаги воқеаларни қаламга олар экан, мавлоно Низомиддиннинг ўзи биринчи бўлиб шаҳар дарвозасидан чиққанлиги, ҳазрат Соҳибқирон билан учрашиб, унинг суҳбатига ноил бўлганлигини эслатиб ўтади. Демак, у ана шу йили Бағдодда истиқомат қилган. Амир Темур қўшини шаҳарни қамал этганда унинг таслим бўлиши ҳақидаги хабарни четдан келган ва ҳеч кимга маълум бўлмаган бир кимса Соҳибқиронга Бағдод аҳолиси номидан етказиши мантиққа хилоф нарса. Бундай муҳим ва минглаб кишилар тақдири билан боғлиқ вазифа одатда шаҳарда обрў-эътиборга молик бўлган, кўпчиликнинг назарига тушган шахс ёки ана шундай одамлардан иборат гуруҳга юклатилган. Агар масаланинг ана шу томони эътиборга олинадиган бўлса, унда Низомиддин Шомий Бағдодда узоқ вақт истиқомат қилган, эҳтимол, шу шаҳар мадрасаларидан бирида мударрислик қилиб, эл-юрт ҳурматига сазовор бўлган олим сифатида танилган бўлса ажаб эмас.

Низомиддин Шомийнинг Соҳибқирон Амир Темур билан иккинчи учрашуви эса «Зафарнома»нинг 1400 йил воқеалари баён этилган саҳифаларида учрайди. Шу йил октябрь ойида Амир Темур қўшинлари Шом (Сурия) ҳудудида жойлашган Халаб шаҳрини қамал қилган. Муаллифнинг ёзишича, у ўша вақтда Ҳижоз томон сафарга отланган бўлиб, Халаб қалъаси яқинидаги йўлдан ўтиб кетаётганда шаҳар мудофаачилари ундан шубҳаланиб тўхтатганлар ва қалъа рўпарасидаги бир бинога қамаб қўйганлар. Бу ердан у Халабнинг Амир Темур аскарлари томонидан забт этилиши тафсилотини ўз кўзи билан кўрган ва икки орадаги муҳорабани кузатиш имкониятига эга бўлган.

Халаб қўлга киритилгач, машҳур муаррих Ҳофизи Абрўнинг таъкидлашича, Соҳибқирон лашкарбошиларидан бири — амир Жалол ул Ислом Низомиддин Шомийни Амир Темур ҳузурига олиб келган. Соҳибқирон олимни таниб, унга алоҳида илтифотлар кўрсатади. Амир Темур Шомийни Боғдод остонасидаги биринчи учрашувидаёқ унинг ҳурматига сазовор зот ва истеъдод соҳибларидан бири эканлигига ишонган. Маълумки, Амир Темур салоҳиятли кишиларни ҳар вақт эъзозлаган ва уларнинг ҳар бирига алоҳида иззат-икром кўрсатган. Манбаларда таъкидланишича, унинг атрофида ҳамиша билимдон ва ўткир зеҳнли алломалар жам бўлган. Улар билан Амир Темур доимий мулоқотда бўлган, ҳатто турли ҳарбий машваратларга ҳам алломаларни таклиф этиб, уларга у ёки бу масала юзасидан тортинмасдан ўз фикр-мулоҳазаларини баён этишни буюрган.

Амир Темурга замондош ва унинг ғарб юришларининг бевосита шоҳиди бўлган италиялик тожир Белтрамус де Мигнанелли ўзининг 1416 йилда ёзган «Темурланг ҳаёти» асарида Соҳибқирон атрофида жамланган, у билан ҳар кун мулоқотда бўлган аъёнлар ҳақида «Темурнинг кишилари жуда ҳам кўркам эди; улар насли-насабига кўра ҳам улуғвор кўринарди. Улар олий хусусиятли, фаросатли, машҳур, ёшига қараб мансабдор бўлган кишилар эди... Темурнинг шундай одамлари бор эдики, улар араб, юнон, ҳибру (яҳудий) ва бошқа қатор тилларни билардилар, осмон илми (астрономия), геометриядан машҳур эдилар», деб ёзади.

Шубҳасиз, Низомиддин Шомий ҳам Амир Темур атрофидаги ана шундай кишилар қаторидан ўрин олган. Шомийнинг таъкидлашича, Соҳибқирон унга ўз салтанати тарихини ёзишни таклиф этади. Бу катта, айни вақтда ғоят нозик ва масъулиятли топшириқ эди. Чунки шу пайтгача Амир Темур ҳеч кимга бундай вазифани юкламаган, бинобарин ўша пайтгача биронта тарихнавис унинг фаолиятини яхлит асар сифатида бошдан-оёқ тасвирлаб яратмаганди. Амир Темур Шомийга ушбу вазифани топширар экан, унга ёзилажак асарнинг ҳаққоний, ишонарли ва барча учун тушунарли услубда ёзилиши, воқеалар баёни дабдабали, баландпарвоз сўзлардан холи бўлиши лозимлигини алоҳида уқтиради. Бу ҳақда Шомийнинг ўзи қуйидагиларни ёзиб қолдирган: «... Шундан кейин тарбият ва бандапарварлик юзасидан олий ишорат содир бўлдиким, гарчи у зот (Амир Темур) қилган ишларининг бу абадийликка улашгур давлатнинг бошланишидан тортиб то ҳозирги кунгача бўлган тарихини онҳазрат учун ёзган бўлсалар ҳам аммо улар ҳали муносиб тарзда жамланиб, тақдим этилмаган экан, бу банда (Шомий) уларни йиғиб, ортиқча сўзлардан тозалаб, боб-боб қилиб тартиб беришга машғул бўлгайман, лекин шу шарт биланки, такаллуфу безак бериш, лоф уриш зийнатидан ўзимни тийгайман, асар услуби сўз оройиши, иборотороликсанъатидан соф ва холи бўлгай».

Шу ўринда Соҳибқироннинг тарихда камдан-кам ҳукмдорларга хос бўлган яна бир ажойиб хислат эгаси эканлигини таъкидлаб ўтиш жоиз. У тарихий асарларнинг қадр-қимматини, уларнинг ҳаётдаги ўрнини, айниқса, келажак авлод учун нақадар катта аҳамиятга молик маънавий таянч эканлигини тўла идрок эта билган шахс бўлган. Бунинг учун ўз даврининг ўта саводли кишиси бўлиш билан бирга ўзигача ёзилган тарихий асарлар мазмуни ва услубидан тўла хабардор бўлиш ҳам керак эди. Манбалардан маълумки, Амир Темур ана шундай мактаб йўлини босиб ўтган. У ёшлиги ва ўспиринлик йилларида мутолаа қилган тарихий асарлардан олган билими билан чекланмасдан, Мовароунаҳр тахтига чиққанидан кейин ўз атрофига турли фанлар билимдонлари, жумладан, тарихнависларни жамлаган. Ҳатто унинг саройида қиссахонлар ҳам бўлган. У бир гуруҳ муаррихларга турли тиллардаги тарихий асарлар мазмунини мухтасар ҳолда баён этиб бориш вазифасини юклаганди. Табиийки, Соҳибқирон улар билан бўлган суҳбатларда ҳар бир тарихий асарга баҳо берган, унинг воқеаларни баён этиш услуби билан яқиндан ошно бўлган. Бу ҳол, биринчидан, тарихий тажрибани қаттиқ ўрганиш, унда йўл қўйилган хато-камчиликларни такрорламаслик, айни вақтда эътиборга молик яхши хислат ва воқеалардан ўрнак ола билиш лаёқатини кучайтирган бўлса, иккинчидан, ҳаётнинг ўтмиш тажрибаси қай тусда ёритилган тақдирда унга қизиққанларга кучли таъсир қилиши мумкин, деган саволга ҳам жавоб берган. Ҳар бир кичик ишда ҳам чуқур мулоҳаза юритиб, тўғри хулосалар чиқариш қобилиятининг соҳиби бўлган Амир Темур кейинги масалада ҳам кенг қамровли ва ҳаётий фикрни майдонга ташлайди: тарихий асарлар баландпарвоз ва дабдабали услубдан ҳоли бўлсин, улар воқеаларни ҳаққоний ёритсин, акс ҳолда бундай асарлардан фойда бўлмайди. Буни эса Шомийга Амир Темур айтган қуйидаги сўзлар бутун борлиғича исботлаб турибди: «Яна Соҳибқирон ҳазрат менга «Шу услубда (дабдабали услубда) ёзилган, ташбиҳ ва истиора шеваси билан иборатга оро бериб тайёрланган китобларда кўзланган мақсадлар ўртада йўқолиб кетади, агар сўз қоида-қонунидан насибадор бўлганлардан биронтаси маъносини фаҳмлаб қолса қолар, аммо қолган ўнтаси, балки юзтаси унинг мазмунини билишдан, мақсадга етишдан ожиз. Шу сабабли, унинг фойдаси барчага баробар бўлмайди, — деди».

Шу тарзда Низомиддин Шомий Амир Темурнинг бевосита топшириғи билан унинг ҳукмронлигида вужудга келган бепоён империя тарихини ёзишга киришади. Муаллиф шу асарни «Зафарнома» деб номлайди. Шуни алоҳида таъкидлаш лозимки, Шомий Соҳибқирон фаолиятига бағишланган ушбу асарни ёзишга киришар экан, унга манба сифатида, шубҳасиз ўз даврида маълум бўлган қатор битиклар ва Ғиёсиддин Алининг «Рўзномаи ғазавати Ҳиндистон» асаридан фойдаланган ҳолда иш кўради. Аммо Амир Темурнинг Марказий Осиёда мўғуллар ҳукмронлигидан озод ва мустақил Туронзамин давлатини барпо этиши, бу йўлда олиб борган жангу жадаллари, унинг Осиёнинг, қисман Оврўпанинг турли сарҳадларидаги мамлакатлар ва подшоҳликларга нисбатан уюштирган фотиҳлик юришлари билан боғлиқ воқеалар аксар ҳолларда ана шу воқеаларнинг шоҳидлари тўплаган материалларга асосланади. Гап шундаки, Соҳибқироннинг топшириғига биноан ҳарбий юришлар, уларнинг натижалари, давлатлараро мулоқотларни изчил суратда қоғозга тушириб бориш махсус мирзоларга юклатилган бўлиб, улар ўз вазифаларини оғишмай адо этиб борганлар. Манбаларнинг шоҳидлик беришича, бу тарздаги шарҳлар ёки битиклар туркий ва форсий тилларда олиб борилган. Туркийда уйғур ёзуви билан ёзилган битиклар қофиялашган назм таҳлитида ёзилганлиги ҳақида маълумотлар бор. Аммо уларнинг асли ҳозирга қадар тадқиқотчилар қўлига тегкани йўқ. Ўз даврида ана шу битикларнинг барчаси Низомиддин Шомий ихтиёрига берилганлигига шубҳа бўлиши мумкин эмас. Бинобарин, Шомий ўз асарини ёзишда ана шу бирламчи манбалардан тўла равишда фойдаланган. Бу эса у ёзган тарихий асарнинг ишончли чиқишида асосий омил бўлган.

Низомиддин Шомий «Зафарнома»ни 1404 йилга келиб тугатишга муваффақ бўлади. Ўз асарида Шомий ҳазрати Соҳибқироннинг Ўрта Осиё сарҳадларида 150 йил давом этган мўғул тобелигидан қутулиб, мустақил давлатни барпо этганлигидан тортиб, Олтин Ўрда, Эрон, Озарбайжон, Ироқ, Ҳиндистон, Сурия, Туркия ва бошқа ҳудудларга қилган юришлари натижасида 27 мамлакатни бўйсундирганлигини ва буюк империяга асос солинганлиги ҳақидаги воқеалар тафсилотини ҳикоя қилишга ҳаракат қилади. Шу билан бирга муаллиф Амир Темур билан бевосита мулоқоти, унинг ёзилажак тарихий асар юзасидан баён этган мулоҳазалари орқали Соҳибқиронга хос бўлган ажойиб хислатларни тавсифлаб беради.

Асар саҳифаларини варақлар эканмиз, Соҳибқирон ўз фаолиятида ҳамма вақт олиму фозиллар билан суҳбат уюштиришга, зарур пайтларда уларнинг маслаҳатларидан фойдаланишга катта эътибор бериб келганлигини кўрамиз. Шомийнинг таъкидлашича, у бундай суҳбатларда иштирокчилардан қатъий суратда фақат ҳақ гапни айтишни талаб қилган, ёлғон ёки хушомадгўйлик тарзида билдирилган фикрларни мутлақо ёқтирмаган. Низомиддин Шомий бунинг исботи учун ўз асарининг «Амир Соҳибқирон ҳазратнинг олижаноблиги, адл ва эҳсони баёнида» бобида жумладан шундай дейди. «Бир куни Эрон имомларининг улуғлари ва Турон Соҳибқирон ҳазрат уларнинг билим бўстонларидан мурод гулини терар, диний масалаларнинг буюкларидан ва Исломга оид мушкул муҳиммотлардан саволлар қилар, уларнинг ҳар бирлари эса ўз ҳолларига яраша жавоб берардилар. Тўғрисини айтганда, ҳар бир масала бўйича мақсад нима эканлигини тегишли тарзда фаҳмлаб бир сўз айтар эдики, ҳамма унга ҳеч тилёғламаликсиз таҳсинлар айтар ва подшоҳлар сўзи — сўзлар подшоҳидир (деган иборани) бунинг тасдиқи деб билар эдилар. Шу орада сўз адл, эҳсон ва бунинг учун лозим бўлган нарсаларга келиб тақалади... (Соҳибқирон) уламоларга қараб: Ўтган асрлардаги уламолар султонларга яхшилик ва адолат бобида йўл кўрсатганлар, сизлар нега менга раҳнамолик қилмайсизлар, мен бажаришим вожиб ва лозим бўлган нарсаларни менга айтмайсизлар», деди. Уларнинг ҳар бирлари такаллуф билан бир сўз айтиб, у ҳазратнинг ризосига мувофиқ йўл ахтардилар ва: «Худогашукрки, Соҳибқирон ҳазрат ўзлари ҳаммага яхши йўлни ўргатадилар, бизларга ўхшаганларнинг насиҳатларига эҳтиёжлари йўқдир». Амир ҳазратлари бу сўзларга эътироз билдириб: «Менга таҳсин айтиш ва менинг мижозимга мувофиқ гапиришингиз менга хуш келмайди, вазифа шуки, сизлар ҳар тоифа ҳар бир томондан келгансизлар. Ў томоннинг яхши ҳам ёмон аҳволу авзойини менга айтинглар ва ҳеч нимани яширманглар. Мен бу сўзни сизлар менга ишонч билдиринглар ёки ундан менинг мулкимга бирор фойда етсин деб айтаётганим йўқ, зеро, ҳазрати Парвардигор, унинг шаъни ортсин, бизга берган шу шафқат ва улуғлик бунга ўхшаш такаллуфларга эҳтиёжманд эмас, назаримиз ҳазрат зулжалол (Аллоҳ) ризосини ҳосил қилишдирки, унинг бизга кўрсатган карамлари эвазига неъматлари шукрини бироз адо этган бўлайлик. Уламолар бу сўзлар сидқидилдан эканлигини билгач, мамлакат аҳволидан семизу орик, яхшию ёмонларни очиб сўзладилар».

Соҳибқироннинг илм аҳлига катта эътиқод ва ишонч билан қараганлиги ҳақида яна бир мисол келтиришимиз мумкин. У, Шомийнинг таъкидлашича, олимлардан мамлакат аҳволини жойларда билиб, адолат ва қонун-қоидаларнинг ҳокимлар тарафидан адо этилишини олий девонга, кези келганда тўғридан-тўғри ўзига ахборот тариқасида юбориб туришга даъват этган. Бу масалага шу қадар катта эътибор берганки, ҳатто уламолардан ана шу вазифани бажариб бориш учун махсус вакиллар тайин этган ва уларга катта ваколатлар берган. Булар Амир Темурнинг нурафшон сиймоси ҳақидаги тасаввуримизни янги, ишончли чизгилар билан тўлдиришга ёрдам беради.

Асомиддин ЎРИНБОЕВ,
тарих фанлари доктори,
Баҳриддин МАННОНОВ
тарих фанлари номзоди.

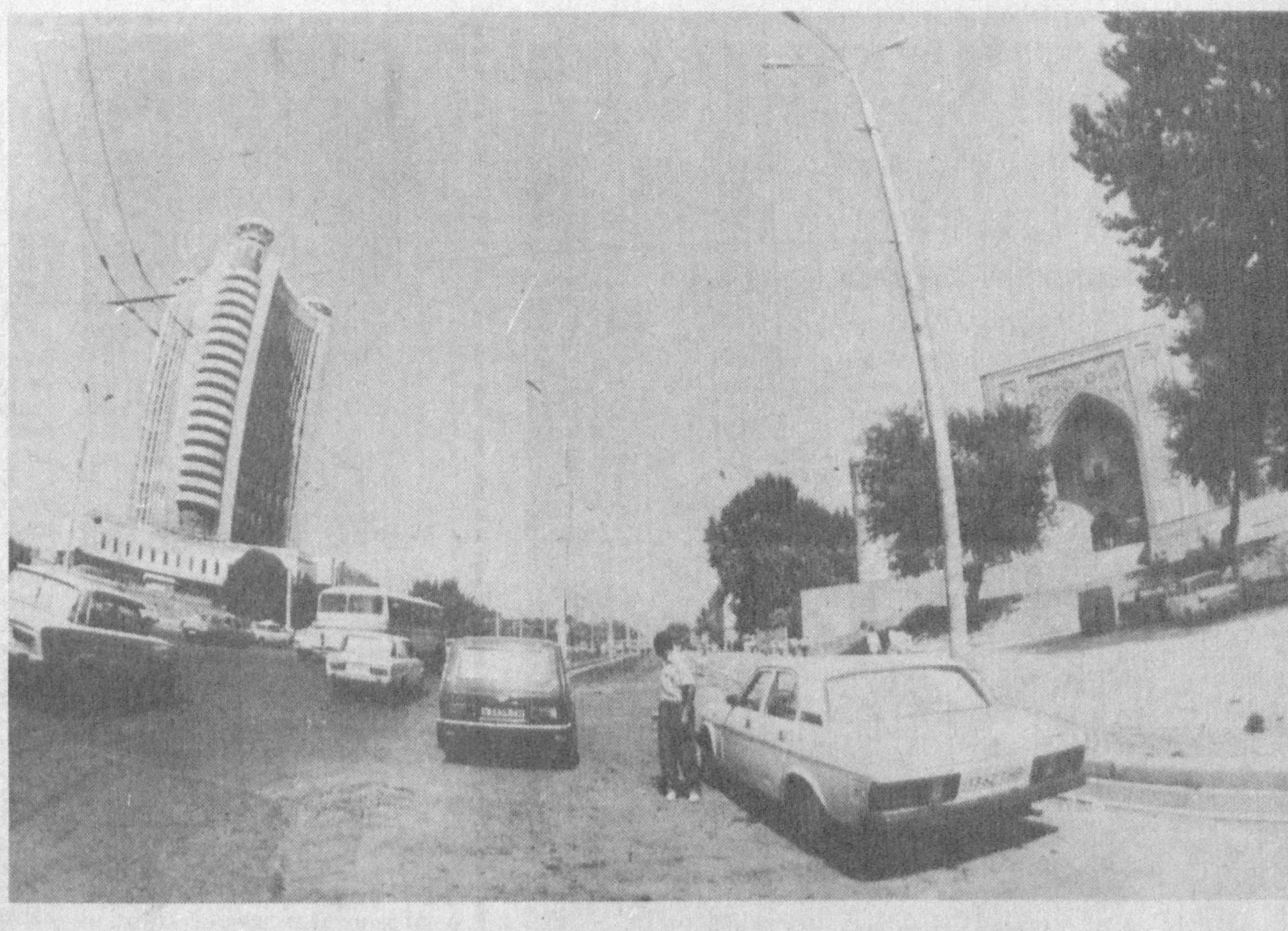

Она Тошкент жамоли

БИЗНИНГ УЙДА ТЎЙ БУГУН

Бухоро шаҳар маданият уйининг «Моҳи ситора» ашула ва рақс ансамбли ижодий жамоаси «Бизнинг уйда тўй бугун» деб номланган янги театрлаштирилган концерт томошасини намойиш эта бошладилар. Ансамблнинг бадиий раҳбари Олияхон Ҳасанова саҳнага олиб чиққан ушбу дастурни томоша қилар экансиз, катта маҳорат билан ўзбек куйлари саҳнага кўчирилганлигининг гувоҳи бўласиз.

Ансамбл иштирокчиларидан Гулнорахон Ёдгорова, Олимжон Бозоров, Фарҳод Саъдуллаев, Моҳиниса Мажидова ва бошқалар талқинидаги куй ва қўшиқлар, ўзига хос рақслар дастурга файз бағишлаган. Концерт томошаси шу кунларда вилоят туманларида кенг томошабинлар оммасига тақдим этилмоқда.

ҲАЙКАЛТАРОШ ТУҲФАСИ

Қашқадарёликлар истеъфодаги ички ишлар подполковниги, ҳайкалтарош Баҳтиёр Анваровни жуда яхши билишади. Унинг моҳир қўллари билан ясалган ёдгорликларни, асарларни вилоятнинг деярли барча шаҳар ва қишлоқларида кўришингиз мумкин. Б.Анваров ўз асарлари билан бир неча бор вилоят ва республика санъат асарлари кўргазмасида қатнашди ва совринли ўринларни эгаллади. Ҳозиргача у томонидан ясалиб, жойларда ўрнатилган ҳайкал ва бюстлар сони 40 тадан ошди.

Қарши тиббиёт билим юрти фаолият кўрсатаётганига 50 йил тўлиши муносабати билан маҳаллий ҳайкалтарош Баҳтиёр Анваров буюк аллома Абу Али ибн Сино сиймоси акс этган ёдгорликни туҳфа тариқасида ҳадя этди. Илм маскани ўқитувчи ва талабалари ҳайкалтарошнинг бу ҳимматидан беҳад мамнун бўлишди.

Баҳтиёр Анваров шу кунларда соҳибқирон Амир Темур ҳайкалини ва бюстини яратиш устида ишламоқда.

Турмуш чорраҳаларида

ОШИНГ ҲАЛОЛ БЎЛСА...

Ўзимдан чиққан балога қайга бораман давога, деган экан бир бечора. Ўз хулқи, қилмишлари билан яқин кишиларига, таниш-билишларига ёмон кўриниб юрган, уларни нотинч қилиб, қалбларида жароҳат пайдо қилган кишилар ҳам учраб туради. Шундайларнинг бири Ҳамид Жабборов. Унинг дастидан бир-икки одам эмас, қарийб бутун бир қишлоқ халқи нотинч. Кўпчилик ҳатто уни қишлоқдан кўчириб юбориш керак, деб ҳисоблайди.

Жабборов асоссиз, қонунсиз талаби, инжиқлиги ва қайсарлиги билан жамоа хўжалиги бошқаруви раиси Абдумурод Расуловни, хўжалик бош мутахассисларини, касаба уюшма қўмитаси раиси Музаффар Жонмаҳмедовни судма-суд, идорама-идора юришга мажбур қилди. Унинг шикояти асосида хўжаликка турли, идоралардан кўплаб комиссия келиб кетди. Раҳбарлар такрор-такрор турли идораларга сўроқ бердилар. Одамлар Ҳамид Жабборовни инсофга келтириш учун кўп марта уриниб кўрдилар.

- Йўқ!-деди ҳамиша у, - мен ҳақман, бошлаган ишимни охирига етқазмай қўйманман!

Хўш, нима бўлган ўзи? Аллаким Жабборовнинг арпасини хом ўрдими? Кимдир унинг шаънини оёқ ости қилдими, ёки уриб-сўкиб, оғир тан жароҳати етказдими?

Сира унақа эмас. бу киши 1992-1993 йилларда боғдорчилик бригадаси бошлиғи бўлиб ишлади. Лекин режаларни бажармади. Шу орада Сайхунобод тумани ҳокимлиги Ш.Раҳимов номли жамоа хўжалиги бошлиғи раиси лавозимига Абдумурод Расуловни тавсия қилди. Янги раис ишни барбод қилган Жабборовни ўз вазифасидан бўшатиш масаласини кун тартибига қўйиши мумкин эди. Лекин у андиша билан иш тутди. Боғ бригадасида ёмон ишлаган бўлса, эҳтимол, пахтачиликда ўзини кўрсатар, деб ўйлади раис. шу мулоҳаза билан унга бригадирликни топширди.

Бироқ Жабборов яна ишончни оқламади. Йил бўйи ишга яхши эътибор бермай юрди. Оқибатда яна режалар бажарилмади. Шундан кейин раис ҳам, бошқа раҳбар ходимлар ҳам бу кишидан муносиб раҳбар чиқмаслигини тушундилар.

1994 йил 12 декабрда хўжалик бошқарувининг кенгайтирилган мажлиси бўлиб ўтди. Унда 1994 йил якунлари муҳокама қилиниб, ўрта бўғин кадрлари таркибига баъзи ўзгаришлар киритилди. Ҳамид Жабборовни яна бир марта синаб кўришга қарор қилиниб, уни дончилик звеносига бошлиқ қилиб ўтказишди.

Ҳ.Жабборов мажлисдан рози бўлиб чиқиб кетади. У аввал звенода ишлаб юради, ҳеч ерга шикоят қилмайди, лекин 19 майда судга ариза ёзиб, ишдан нотўғри бўшатилиб, звенога ўтказишганини, шу сабабли бригадирликка тикланишини талаб қилади.

Можаро ўша кундан бошланган эди. Бу мжаро кундан-кунга, ойдан-ойга кучайиб бораверди. Жабборов кўп жойларга, жумладан касаба уюшмалари Сирдарё вилоят қўмитасига шикоят ёзди. Унинг важлари ўрганилиб, жамоа хўжалиги бошқаруви қарори тўғри эканлигини тушунтирилди. Лекин шикоятчи кўнмади. У ҳокимият, прокуратура, касаба уюшма қўмиталари томонидан ўтказилган текширувлар ва чиқарилган қарорлардан ҳам норози бўлиб, Сирдарё вилоят судига ариза ёзди.

Вилоят суди аризани кўриб чиқиб, ишни Гулистон шаҳар судига юборди. Шаҳар суди қўшимча ҳужжатлар тўплаб, уларни ишга қўшди ва 1995 йил декабрь ойида суд мажлисини ўтказди. Хўжаликнинг раҳбарлари судга чақирилиб, уларнинг фикрлари ҳам эшитилди. Ниҳоят, суд Ҳамид Жабборовнинг аризасини асосиз деб топиб, унинг талабини рад этди.

Ҳамид Жабборов ҳақидаги маълумотлар тўлароқ бўлиши учун яна айрим гапларни айтиб ўтмоқчимиз. 1994 йил апрель ойида, яъни у пахтачилик бригадаси бошлиғи бўлиб ишлаб турганида, ишга чиқмай юрганлиги учун танбеҳ берилган эди. 1994 йил 12 декабрь қароридан кейин эса унга кузда экилган тайёр экин майдони топширилди. Юқорида айтилганидек у дончиликда ҳам ёлчитиб ишламай, кейинчалик шикоят ёзишни ўзига асосий иш қилиб олди.

Яна бир далил шуки, Ҳамид Жабборов аввалги раислар устидан ҳам асоссиз шикоятлар ёзиб юрган. Шу сабабли қишлоқ аҳли ундан норози бўлиб қолган.

Қишлоқ аҳолиси, хўжалик раҳбарлари ҳамма текширишлар пайтида қаттиқ гап гапирмадилар, сен ёмон одамсан деб Жабборовни кўкрагидан итармадилар. Аксинча, муроса йўлини изладилар. Ўз одамимиз, ўз ҳамқишлоғимиз деб аядилар. Агар бундан буён асоссиз, ғийбатона ёзишларини ташласа, кечирамиз, дурустроқ иш берамиз дедилар. Бу гап Гулистон шаҳар судида ҳам такрорланди. Лекин Ҳамид Жабборов бу таклифни ҳам рад этди. У шаҳар суди қарорига ҳам норозилик билдириб, юқори суд идораларига ариза берди.

Жабборовнинг ишини ўзил-кесил ҳал қилиш осон бўлмади. Бу иш Жиззах вилоят судига юборилди. У ердан Тошкентга қайтди. Тошкент яна Сирдарё вилоят судига юборди. Ниҳоят, яқинда вилоят суди фуқаролик ишлари бўйича судлов коллегияси ўзининг очиқ суд мажлисида ушбу ишни кўриб чиқди ва Гулистон шаҳар судининг 1995 йил 22 декабрда чиқарган қарорини ўз кучида қолдирди.

Бир асоссиз шикоят тафсилотини шу ерда тугатиш мумкин эди. Бироқ қиссадан ҳисса мақомида баъзи бир гапларни айтиш ўринсиз бўлмас деб ҳисобладик. Ариза, шикоят ёзиш фуқаронинг ҳуқуқи. Биз демократик давлат тузиш йўлидан боряпмиз. Нуқсонлар, қонунбузарлик, адолатсизлик тўғрисида лом-лим демай, ўз ўтида ўзи куйиб-ёниб юриш ҳам - бир иллат. Ҳақ бўлсангиз, ёзинг, ҳаммани оёққа турғизингу қонуний талабингизни амалга оширтиринг. Агар Жабборовнинг шикояти ўринсиз бўлмаганида, уни ҳамма, ҳокимият ҳам, прокуратура ҳам, касаба уюшмалари, суд, матбуот ҳам тўла қўллаб-қувватлар эди. Афсуски Жабборов ёлғонни ростга, оқни қорага айлантирмоқчи бўлди.

Бу гапларни айтиш ҳам, ёзиш ҳам осон. Лекин дили туҳматдан, ғийбатдан жароҳатланган, идорама-идора, судма-суд юриб сўроқ берган одамларнинг изтиробини тушуниш қийин. Чунки танаси бошқа дард билмас дейдилар. Қани энди ҳамма бировнинг дардини ўз дарди деб тушунса. Адолатсизликдан озор чеккан кишига чинакам ҳамдард бўла олса.

Халқимизда тан жароҳати тузалар, қалб жароҳати тузалмас деган нақл бор. Ҳ.Жабборов жамоа хўжалигининг раиси, бошқа раҳбарлар устидан асоссиз шикоят ёзиб, уларнинг дилини ранжитди. Айримларнинг қалби жароҳатланди. Чунки улар бир йилдан ортиқ вақт ичида уйларида тинч ётолмадилар, ишда хавотирлик, асабийлик билан юрдилар. Эҳтимол, бу оғир кунлар уларнинг соғлиғига, умрига таъсир қилар. Шуларни ўйласанг, Ҳамид Жабборов ғоят ҳунук иш қилганини тушунасан. Умидимиз шуки бу зарарни бошқалар тушунишсин, токи ҳеч ким асоссиз гап гапирмасин.

Ўлмас РАСУЛОВ,
Гулистон шаҳар судининг раиси.
Саминжон СУЛТОНОВ.

Маданият хабарлари

САЙЁДДА ХАЛҚ ДАСТАСИ

Фориш туманидаги Сайёд қишлоғи «Боғдон» хўжалиги ҳудудида жойлашган бўлиб,қишлоқ аҳолиси қўшиқсевар халқ. Қишлоқнинг етти ёшдан етмиш ёшгача кишилари қўшиқ айтади, рақсга тушади, дутор ва тор чертади.

- Сайёдлик Оқилбек Сатторов, Нурон Сатторов, Қаршибой Сувонов, Бердибек Ражабовлар энг зўр дуторчилар ҳисобланади, - дейди «Фориш тонги» газетаси муҳаррири Норбута Худонов.- Улар халқ термалари ва лапарларини қўшиқ қилиб айтади, ўзлари оҳанг ва куй басталайдилар. Бозор Мавлонов, Равшан Мавлонов, Соякул Мустафоев, Йўлчи Жумаев, Қодир Тиловов, Шердил Қосимовлар эса ажойиб ашулачи ҳисобланишади. Маҳмуд Жумаев тор чертганда қушлар ҳам муқом қилиб йўрғалайди. Усмонов ғижжак чалишда устаси фаранг ҳисобланади.

Санъатсеварларни тўплашда қишлоқ клуби мудири Баҳтиёр Мавлонов, мусиқа раҳбари Шердил Қосимовларнинг хизматлари катта бўлди. Уларнинг саъй-ҳаракатлари туфайли Сайёд қишлоғида этнографик-фольклор дастаси ташкил этилди.

Даста иштирокчилари ўзбек миллий қўшиқлари, ўйин ва лапарларини ижро этиш билан бирга уларга сайқал бериб давр руҳига ҳамоҳанг тарзда дилларга шодлик улашмоқдалар.

Яқинда Республика маданият вазирлигидан хуш хабар келди.

- Кўп йиллик самарали фаолияти ва халқ миллий қўшиқчилигини ривожлантиришдаги хизматлари учун Сайёд этнографик-фольклор дастасига халқ дастаси номи берилди.

Сайёдликлар бу ғамхўрликка амалий иш билан жавоб бериш мақсадида этнографик фольклор дастаси атрофига янада маҳкам жипслашдилар ва ўз дастурларини янги қўшиқ, лапар ва янги оҳанглар билан бойитмоқдалар.

А.ЖЎЛБЕК,
«Ишонч» мухбири.

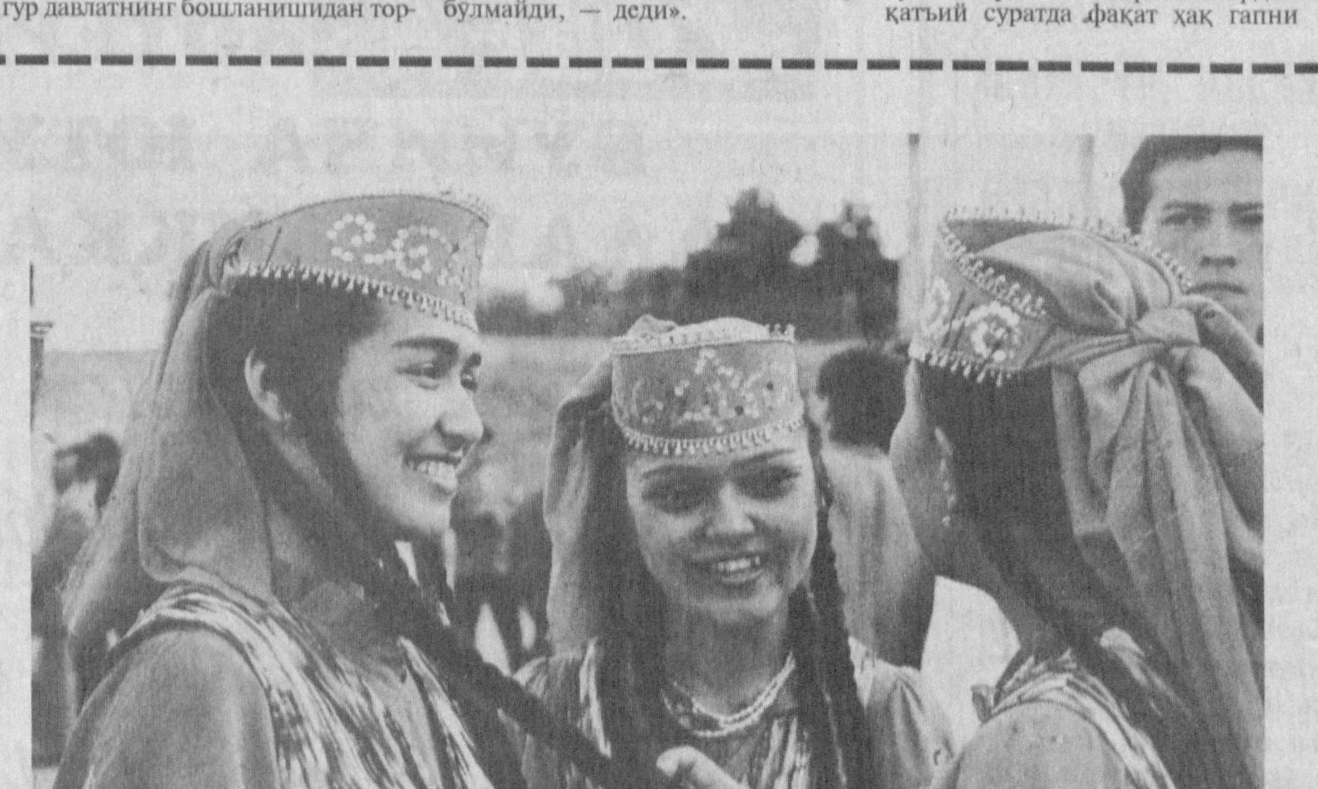

Раққоса қизлар гурунги

Шундайлар бор бўлсин!

САВОБЛИ ИШЛАР САРКОРИ

Ёқубжон ака Ҳасанов асли Учкўприк туманидан. Мирзачўлни боғу бўстонга айлантириш учун Сирдарёнинг Меҳнатобод тумани 8 а совхозида ишлади. Қассобчилиги билан эл ҳурматини қозонди. Мижозига семиз гўшт бериб, торозидан уриб қолишни эмас, балки халқ кўнглини олишга интилди.

Тақдир тақазоси билан Ховос туманидаги Ховос ширкатлар уюшмасига келди. Ҳалол, покиза ва хушмуомилалиги туфайли ҳам бу ердагилар билан тил топишиб кетди, касбини давом эттирди. Бева-бечораларга, ногиронларга ёрдам қўлини чўзди.

Фалокат оёқ остида,экан. Оиламиз бошига кулфат тушди. Электр симлари туташуви оқибатида уйимизга ўт тушди. Саккиз жон нима қиламиз деб турсак, Ёқубжон ака ял-янги гилам кўтариб келиб қолдилар. «Сиқилманглар, қандай ёрдам керак бўлса айтинг,-деб кўнгилимизни тоғдай кўтардилар. Шукур, Ёқубжон ака сўзида турадиганлар хилидан эканлар.

Ёқубжон ака биргина бизнинг оиламизга эмас, балки бошқа оилаларга ҳам ёрдам бериб, савобли иш қилмоқдалар. Уйлари шифохона ёнида жойлашган. «тез ёрдам» машинасига бензин, беморлар эса дори-дармон бериб кўмаклашади.

- Бу дунё беш кунлик,- дейди Ё.Ҳасанов. Шундай экан ҳар бир кун ғанимат. Халққа хизмат қилиб қолиш ҳар бир инсоннинг бурчи. Мустақилликни мустаҳкамлаш, учун барчамиз елкадош бўлиб, фидокорона меҳнат қилишимиз зарур.

Райимқул ЖЎРАЕВ.

БЕНЗИНФУРУШЛИККА ЧЕК ҚЎЯЙЛИК

Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси ходимлари томонидан яқинда Тошкент шаҳри кўчалари ва Халқа йўлида рейд-текширув ўтказилди. Рейд бензинфурушлик билан шуғулланиш камаймаганлигини кўрсатди. Ноқонуний тарзда нефть маҳсулотлари билан савдо қилаётган саксон нафардан ошиқ фуқародан қарийб 10 тонна бензин олиб қўйилди...

Кейинги пайтда Тошкент шаҳри кўчалари ва Халқа йўлида баъзан пачоқ, баъзан бутун канистр идишлар тез-тез учрайдиган бўлиб қолди. Бу идишларнинг ўткинчи автомашиналарга не мақсадда «қўл кўтараётганини» ҳайдовчилар жуда яхши билишади. Шу боис, машинасига ёқилғи қуйиш лозим бўлса шу «қоравул» идишлар олдида тўхтатишади. Ўша заҳоти нариroқдаги дарахт сояси ёки бирор пана жойдан ўспирин югуриб чиқадида: «Ака, бензиннинг тозаси бор, қанча қуяй?» — дейди. Уларнинг кўплари икки-учта идиш билан «тирикчилик қилишади». «Бизнес»нинг нонини ейишни биздан ўрган» деганлари тонналаб сотишади. Рейд давомида бу фуқароларга қилаётган ишлари қонунга зид эканлиги, биринчи марта жарима солиниши, агар қайта бу қоидабузарлик содир этилса жиноий жавобгарликка тортилишлари тушунтирилди.

Бироқ, бензинфурушларнинг, айниқса иккинчи тоифадагиларнинг жавобгарликдан хабардор эмаслигига ҳам кўпинча ишониб бўлмайди.

Ундан ошиқ фуқаро идишу ёқилғиларини ташлаб жуфтакни ростлашди. Бошқалари эса минг хил баҳонани рўкач қилишди, чалғитишга, ҳатто пўписа қилишга уринишди. Умрида биринчи марта бу ножўя ишга билмай қўл урганини айтиб онт ичаётган баъзи шахсларнинг «касалини иситмаси ошкор қилиб» қўйди. Хусусан, бензин харид қилингач, милиция ходими иштирокида Юнусобод тумани Бўзсувбўйи кўчасида яшовчи Каримжонов ва Усмоновлар хонадонларини кўздан кечирганимизда биридан ўтинлару латта-путталар орасига яшириб қўйилган 580 литр, иккинчисидан ертўлага яширилган 260 литр бензин чиқди. Бу хонадон соҳиблари ўз уйу иморатлари, оила аъзолари тинчини пулга тиккан кўринишади. Бензиндек хавфли ёқилғига тўлдирилган идишларни ўтину хашаклар орасида, ертўлаларда яширин сақлашни қандай баҳолаш мумкин?

Собир Раҳимов туманида яшовчи Б. Шермуҳамедов, Б. Султонов, ота-бола Исломовлар, Тошкент туманида яшовчи Р. Набиев, Т. Абдуллаев ва Чилонзорда яшовчи К. Саидаҳмедовлар Тошкент Халқа йўлини солиққа тортилмайдиган мўмай даромад манбаи қилиб олишган экан. Улар ўзлари ва шерикларига тегишли енгил автомашина юкхоналари, орқа ўриндиқларини бензин идишларини ташишга мослаб, машиналарини кўчма ёқилғи қуйиш шохобчаларига айлантириб олишибди.

А. Икромов тумани Журжоний кўчасида Т. Толиповдан 110 литр, М. Уйғур кўчасида Р. Муродовдан 70 литр, Тошкент Халқа йўлида Тошкент туманида яшовчи Б. Исхоқовдан 420 литр, Чилонзор тумани Турсунхўжаев кўчаси 15-уйда яшовчи Р. Орипповдан 280 литр, Юнусобод тумани Жалилов кўчасида яшовчи Й. Матжоновдан эса 60 литр бензин олинди.

Олиб қўйилган бензин мусодара қилиниб, бензинфурушлик билан шуғулланган фуқароларга жарима солинди. Бироқ, бензинфурушлик барҳам топмаяпти. Бундан айрим шахсалар тегишли хулоса чиқаришгани йўқ. Шу ўринда фуқароларга Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамасининг 1994 йил 6 майдаги «Ёқилғи-мойлаш материалларини сотишни тартибга солиш тўғрисида»ги қарорига асосан нефть маҳсулотларини фақат махсус жиҳозланган ёқилғи қуйиш шохобчалари, кўчма ҳамда контейнер усулидаги ёқилғи қуйиш станцияларида сотишга рухсат этилганлигини яна бир бор эслатиб ўтмоқчимиз. Қоидабузарликдан эса ҳеч ким фойда кўрган эмас. Сиз бензин сотиб биринчидан, рухсатномасиз, тегишли ҳужжатсиз тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланаяпсиз, иккинчидан, даромадингизни солиқ тўловидан яширяпсиз. Бу қоидабузарлик учун биринчи бор маъмурий жазога тортилсангиз, иккинчи марта қўлга тушганингизда жиноий жавобгарликка тортиласиз. Бундан ташқари, бу иш нафақат ноқонуний, балки хавфли ҳам. Машинангизга юкланган ёки хонадонингиз ертўласида қалашиб ётган, ичи тўла ёқилғи идишлар ичида катта хавф қамалиб ётганини тушунтириб ўтиришга ҳожат йўқ.

Шубҳасиз, якка шахслар томонидан дуч келган жойда, тартибсиз ва ноқонуний тарзда нефть маҳсулотларининг сотилишига қарши доимий кураш олиб бориладверади. «АҚШ»ларда бир литр бензиннинг нархи ўн беш сўм бўлса, оператор ҳар 20 литрдан 2 литр уриб қолса, ёқилғи сифати ёмонлигидан машина тутаб, мотори шиғирлаб кетса нега энди биз қўлдаги тоза бензинни 13-14 сўмдан сотиб олмаслигимиз керак экан»? деб зарда ва жаҳл билан жавоб беришди айрим ҳайдовчилар.

Афтидан, муаммонинг асосий ечими ана шу ерда. Маҳалла қўмиталари, оқсоқоллар, ёнғиндан сақлаш хизмати, ички ишлар ва солиқ идоралари ёқилғини тартибсиз, ноқонуний сотилишига барҳам бериш учун аҳоли ўртасида тушунтириш ишларини кучайтиришлари зурур. Бироқ ёқилғи қуйиш шохобчаларидан бензин сифати яхшиланмай бензиндан «уриб қолиш» одати йўқ қилинмас экан, ноқонуний тарзда бензинфурушлиқ қилиш муаммоси ҳам барҳам топмайди, деб ўйлаймиз.

Ибодулла ЎСАРОВ,
Давлат солиқ қўмитаси
Матбуот хизмати ходими.

Тоғ манзараси

Ўлкамизда куз

Президент кубоги

ЮРТИМИЗ ДОНҒИНИ ТАРАТГАН ТУРНИР

Мустақиллик шарофати билан ривожланишнинг ҳамма соҳаларида кескин бурилишлар ясалди. Айниқса, мамлакатимизда спортнинг барча турларига, қолаверса миллий спортимизга бўлган эътибор кучайганини алоҳида таъкидлаб ўтиш жоиздир. Энди республикамиз спортчилари жаҳон спорт саҳналарида бардам туриб Ўзбекистонимиз шаънини ҳимоя қилишмоқда. Олис чет элларда улар қўлга киритган ютуқлар, шу юртларда муқаддас байроғимизнинг ҳилпираши ва мадҳиямиз янграши бизнинг қалбимизда қувонч ва ғурур ҳиссини уйғотади.

Бизнинг элимиз, миллатимиз жаҳон ичра ўзининг қадр-қимматига эга. Ўтмишимиз ва ҳозирги кунлардаги бўлаётган ўзгаришлар жумладан, эришаётган барча соҳадаги ютуқларимиз жаҳон саҳналаридаги обрўйимизни янада оширмоқда.

Ҳамюртларимиз ярим финалда «АТР» рейтингинин 144-ўрнини эгаллаб турган андрей Черкасов (Россия), 187-ўринда турган Тимман (Италия) жуфтлигига имкониятни қўлдан бой бериб қўйишди, холос.

Давлатимиз мустақиллигининг 5 йиллик тўйидан бир кун кейин бошланган теннис бўйича «Президент кубоги» учун ўтказилган учинчи халқаро турнир юртдошларимизнинг байрамона кайфиятини янада кўтарди.

Бу халқаро турнирда иштирок этаётган ҳамюртларимиз — ёш теннисчилар Вадим Куценко ва Дмитрий Томашевичлар биринчи бор ярим финалга йўлланмани қўлга киритишди.

Айтиш керакки, бу улар учун маҳоратли теннис усталари орасида эришилган энг катта ютуқдир. Улар жуфтлик баҳсларида нимчорак финалда Олег Огородов — Орлин Стамайчев жуфтлигини доғда қолдирган Жером Аикеиз ва Стефан Хью устидан ажойиб ғалабага эришишди. Бу жуфтлик чорак финал учун бўлган баҳсларда Ганиев-Села (Испания) жуфтлигини 5:3, 6:1 ҳисобида мағлубиятга учратишди. Бу баҳсларда яна қуйидаги натижалар қайд этилди. Фурманск, Редсти — Маэр, Кокурин 6:4, 7:5 Черкасов, Тилемон-Альвари, Греен 7:4, 6:4, 6:4, Магги, Марин-Фонтанг, Гардиола-6:4, 4:6, 7:5.

«АТР» рейтингининг 200-ўрнигача бўлган ва «Президент кубоги» учун курашаётган ўйинчилардан санаб ўтадиган бўлсак, «Президент кубоги»нинг биринчи ракеткаси Феликс Мантилла 16-ўрин, Олег Огородов 120, Е. Авварес 123, М. Чарпентиер 135, А. Черкасов 144, Л. Тилеман 187, А. Савалт 191, А. Портас 193-ўринларни эгаллаб турибди.

Финал учун баҳсларда Чарпентиер, Портас-Черкасов, Тимман жуфтлиги 6:1, 6:2 ҳисобида ғалабага эришилди.

Яккалик баҳсларда эса Мантилла-Стакойчев 6:0, 6:4, Рейхмон-Фонтанг 2:6, 7:6, 6:2 натижалари қайд этилди.

«Президент кубоги» турнири ғолиби 18000 АҚШ доллари билан бирга 100 очкога ҳам эга бўлдилар. Финал иштирокчилари 10600 доллар ва 73 очкога, ярим финалчилар 6275 доллар ва 45 очко, чорак финалчилар 3650 доллар ва 23 очкога эга бўлдилар.

Қолган барча иштирокчиларга ҳам президент совғалари инъом этилди.

Шундай қилиб, «Президент кубоги» финал баҳсида маҳоратли теннисчилар «АТР» рейтингининг 16-ўрнини эгаллаб турган «Президент кубоги» турнирининг биринчи ракеткаси испаниялик Феликс Мантилла ва «АТР» рейтингнинг 87 ўрнида турган олмониялик Лара Рейхмон баҳслашиб, 6:2, 6:2 ҳисобида икки сетни ҳам ўз фойдасига ҳал қилди ва «Президент кубоги» соврindori бўлди.

Ушбу турнирнинг тантанали ёпилиши маросимида юртбошимиз Ислом Каримов сўзга чиқиб, турнир иштирокчиларини қизғин табриклади. АҚШ, Швейцария, Аргентина, Голландия, Португалия, Словакия, Венгрия, Исроил, Хорватия, Россия, Пуэрто-Рико, Белоруссия, Украинадан келган меҳмонларга ўз миннатдорчилигини билдириб, келгуси йилги учрашувларга омонлик тилади.

Бундан кейин мамлакатимизда спортнинг барча турларини янада ривожлантириш ва халқаро турнирларнинг кўплаб ташкил этилишини таъкидлаб, «Президент кубоги» турнирининг ташкилотчиси Сессон Какшурини «Дўстлик» ордени билан мукофотлади.

«Президент «кубоги»нинг ғолиби Феликс Мантиллага бундан кейин ҳам юксак ғалабалар ва омадалар тилаб, совринни тантанали равишда топширди.

Улуғбек АҲРОРОВ,
«Ишонч» мухбири.

Суратда: Феликс Мантилла

МУНАЖЖИМ ТАЪБИРИ

САЛОМАТЛИГИНГИЗНИ АСРАНГ

(10-16 сентябрь кунлари учун)

11 сентябрь соат 9 дан 15 га қадар юрак заиф бўлади. Шу кунларда юрак-қон томир тизими хаста кишилар ўзларини зўриқтирмасликлари керак. Айниқса 9 сентябрь куни соат 17 билан 18 оралиғида. Шу куни тинчлантирадиган дори дармонлар ичиш фойдадан ҳоли эмас. Руҳий жиҳатдан олганда, Ойнинг Асад буржидан ўтиши ўзингизга ишончингизни ошириши, бағрикенглик бағишлаши, болаларга меҳр-муҳаббат уйғотиши, самимийлик, ҳайриҳоҳлик туйғуларини кучайтириши мумкин. Шу кунлари елка ва кўкрак қафасида жарроҳлик муолажалари қилдирмаган маъқул, шунингдек, жисмоний куч-қувватни беҳуда сарфламасликка интилинг. Лекин айни шу кунларда турли асаб касалликларини даволаш яхши самара беради.

11 сентябрь соат 15 дан 13 сентябрь соат 20 га қадар ошқозон-ичак фаолияти (йўғон ичакдан ташқари) ўта заиф тус олади. Шу боис қорин бўшлиғида жарроҳлик қилдирмаган маъқул (ўта зарур ҳолатлар бундан мустасно), шу билан бирга таомларга эътибор берган ва парҳез сақланган яхши. Қонни ва жигарни тозалаш муолажаларини ўтказиш, шунингдек тери хасталикларини даволашни бошлаш ҳам самарали. Бу кунлар косметик муолажалар олиш ва пластик жарроҳлик муолажаларига тайёргарлик кўриш учун ҳам мос.

Руҳий жиҳатдан Ойнинг «Сунбула» буржидан ўтиши сизда тартиблиликка интилиш, бурч ва масъулият туйғуларини ошириш билан майдакашликка мойилликни кучайтиради. Шу боис майдакашлик, жирқаниш, тегажоқлик қилиш каби ҳолатларга тушмаслигингизни маслаҳат берамиз.

12 сентябрь 5 дан 10 диқиқа ўтганидан 13 сентябрь эрталаб 4 дан 6 дақиқа ўтгунга қадар Ойнинг 29 куни давом этади. Шу куни тўғри ичак заифлашади. Бу — ёвузлик билан кураш куни. Шу сабабли ўзингизни тутишни, тавба-тазарру қилиш, сабр-тоқатли бўлишни маслаҳат берамиз. Шу куни инсон нимаики қилмасин, ҳаммаси учун ўта масъулият билан муносабатда бўлмоғи даркор. Бу куни бирон бир янги ишни бошлаш таъқиқланади. Нон, сут маҳсулотлари истеъмол қилиш, уй ишлари билан шуғулланиш керак.

13 сентябрь соат 4 дан 7 дақиқа ўтганда янги ой чиқади. Бу жамики яхши ишларни бошлаш фурсати. Ой бошланган кун. Шунингдек қўрқувларга барҳам берадиган, хонанишинликни хуш кўрадиган кун. Янги ой чиққан куни ўзингизни қай тарзда тутсангиз, шундай ҳолат бутун ой давом этади.

13 сентябрь соат 20 дан 16 сентябрь 7 га қадар буйрак заифроқ бўлади, шу сабабли уни тузлар, шўр таомлар, кўп суюқлик истеъмол қилиш билан зўриқтирмаслик лозим. Шунингдек эндокрин тизим, айниқса ошқозон ости бези заиф тус олади. Бу кунлар пластик жарроҳлик муолажалари, бош касалликларини даволаш, тиш даволатиш учун қулай, 14 сентябрь эрталаб нафас аъзолари (ўпка, бронх) заифлашади, айни вақтда ўт пуфаги, жигар, суяк-бўғин аъзоларига, мияга эҳтиёткорлик билан қараш керак, чунки бу аъзоларда ўзгарувчан ҳолат устунлик қилади. Руҳий жиҳатдан Ойнинг Мезон буржидан ўтиши сизда фазилатлар яққол кўзга ташланишини таъминлайди. Айни замонда айёрлик, қаллоблик, ҳиёнат, алдов каби иллатлар домига тушиб қолмаслик керак. Шарқ мунажжимлиги нуқтаи назарига биноан, инсоннинг руҳий соғломлиги, тетиклиги жисмоний соғлом, тетиклигини белгилайди. Инсон руҳан, қалбан соф, соғлом, беғубор бўлмас экан, жисман ҳеч қачон соғлом ва беғубор бўла олмайди. Шу боис ҳар бир инсон руҳиятини соғломлаштириш орқалигина танасидаги кўплаб хасталикларга барҳам бериши мумкин.

Ҳафта ниҳоясида, яъни 15-16 сентябрь кунлари қора ой (Лилий — инсониятнинг қора кармаси) Зуҳро билан бир нуқтада кесишади. Жисмоний жиҳатдан томоқ, буйрак, пешоб йўллари, простата безлари заифлашади. Руҳий жиҳатдан эса, бизлардан дунёга яқин атрофимиздаги кишиларга ниҳоятда ҳайриҳоҳлик талаб қилинади. Бу кунларда инсон қалбининг энг нодир жиҳатлари, яъни муҳаббат гўзаллик , уйғунликни қандай идрок этиши ўзига хос синовдан ўтади. Инсон бу қадриятларни ўзаро муносабатларда беғаразлик нуқтаи назардан тушуна олиши имтиҳон қилинади.

Мутолаа

«МЕН ПАНОҲ ТИЛАЙМАН...»

Абдувоҳид Ҳайитнинг «мен паноҳ тилайман ёмонликлардан» сатри билан бошланадиган шеъри бир ўқишдаёқ юрагимни забт этди. Тўғри англаган бўлсам, шоир ёмонликлардан, дилозорликлардан, бир кам дунёнинг тескари ишларидан, энг аввало инсон сифатида заифликларидан надомад қилиб, Яратгандан паноҳ тиламоқда. Ва:

«Тангри тилагимни айлагай қабул!»

дея комил ишонч билан ҳайқирмоқда. Илтижосини Тангри эшитганига, дуоси ижобат бўлганига астойдил ишонади. Раҳм-шавқати, меҳр-мурувватi ҳадсиз-ҳудудсиз Яратган эгам умидвор бандасини ноумид қўймайди. Бундан қатъий назар шоир лирик қаҳрамонининг аламли нидосига қулоқ тутадиган бўлсак, қуйидаги ҳаётий манзаранинг гувоҳи бўламиз:

Жисмимга вале ранж йўллар кўклардан,
Ғамимни кам этмас, қувончимни мўл.

Бизлар табиатан хуррамликка чанқоқмиз. Шодлик — бамисоли оби ҳаёт — ичган сайин ташналигимиз кучаяверади. Шу боис шоду хуррамлик майига тўймай ўтамиз. Кулфат ва қайғунинг эса катта-кичиги бўлмайди, бир парча булут гоҳо қуёшни тўсиб қўйгандай кайфиятимиз томомила бузилиши учун бир чимдим дилхиралик кифоя қилади.

Хаёлга эрк беравермай, шоирнинг қалб нидосига қулоқ тутадиган бўлсак, унинг қалб тубёнларидан эшилган сатрлари сизни ҳайратлантиришига, ҳайратланишга мажбур қилишига ва ушбу сатрлар ҳайратланарли истеъдод томонидан яратилганига иймон келтирасиз. Адабиётда, айниқса шеъриятда янги истеъдод даставвал ҳаммани сеҳрлаб қўяди. Афсуски, яхши шоирни буюртма билан дунёга келтириб бўлмайди. Лекин шуниси ҳам борки, яхши муҳит, қулай замин бўлмаса, яхши шоир ҳам нотўкис, «чала» бўлиб қолади. Назаримда, мамлакатимизда эсаётган ҳуррият шабболалари Абдувоҳид Ҳайит сингари истеъдодларнинг рўёбга чиқишларида мустаҳкам замин вазифасини ўтамоқда. Фақат адабиёт соҳасида эмас, ҳаётимизнинг барча соҳаларида ҳам истеъдод соҳибларига кенг уфқлар очилмоқда. Ана шундай истеъдод эгаларидан бири, афсунгар қалам соҳиби ёзади:

Тақдири азалнинг ҳикмати жумбоқ,
Юзида етти қат гардун пардаси.
Умр — ғайб илмидан кичик бир сабоқ,
Қазосин қай замон билмиш бандаси.

Ҳаёт майдонига кирган ҳар бир авлод тақдири азалнинг жумбоғини ечишга интилади. Аммо бу тўртликдаги сўнгги мисра — баҳсталаб. Эҳтимол, кўзи очиқ бўлгани билан қалби сўқир бандалар қазосини олдиндан била олмаслар. Бироқ қалб кўзи очиқларга ҳаммаси бўлмасада, ҳаёт сўқмоқларидаги асосий довонлар аён. Ҳалол, покиза инсон ноҳақдан-ноҳақ азоб-уқубатга дучор бўлмаслигини жуда яхши билади. Чунки у Яратганнинг Ҳақ йўлида, сиротал мустқиймда ҳамиша барқарор. Шу боис Яратган парвардигор бошига бесабаб кулфатлар ёғдирмаслиги унга аён. Шу жиҳатдан, «Қазосин қай замон билмиш бандаси» мисраси сайқалга муҳтож.

Навбатдаги тўрт мисра:

Бироқ яратганин Ёрлақагай Ул,
Фақат У боисдир, барчаси абас.
У қодир эгамдир, амрига биз қул,
Ихтиёр ундадир, Асрар, Ўзи бас.

Бандаларни ёрлақагучи Тангридан умидворлик кайфияти ҳукмрон бу сатрларда. Ихтиёр, дарвоқе, Тангрининг илгида. Яна дейди шоир:

Ҳудо мени асрар, қўлларимда банд,
Ғаддор нафс илгидир — бу, менинг эмас.
Дил учун жисмимдан эшгай у каманд,
Ишқ учун кўксимдан ясайди қафас.

Шу мисраларни такрорлайману, гоҳ «Шоҳ Эдип» монологини ўқиётган Шукур Бурҳон сиймоси кўз ўнгимда гавдаланса, гоҳ Шекспирнинг Гамлети хаёлимдан кечгандай бўлаверади. Биттагина шеърда инсоннинг камоли ва заволи сир-асрорларини мухтасар ифода этиш учун шоирнинг қалби уммонлар қадар теран, мушоҳада кўлами эса коинот қадар чексиз бўлиши тақозо этилади. «Ғаддор нафс қўлларига банд солган», «осий жисми эса илоҳий қалби учун каманд эшаётган, ишқ учун кўксидан қафас ҳозирланаётган» шоирнинг лирик қаҳрмони Яратганнинг марҳаматидан умид узмайди:

«Ҳудо мени асрар!» дейди у комил ишонч билан. Нима учун Худонинг асрашига комил ишонч билдираётир у? Маълум бўлишича:

Билдим, вужудимдан ўзга йўқ ғаним,
Билдим, бир макрига учсанг кифоя.
Кўксимни қиймалаб, топтаркан таним,
Осий бу вужуддан қилгай ҳимоя.

Комил ишончнинг асосий боиси, лирик қаҳрамон тирикликнинг энг муқаддас тамойилларидан бирини англаб етганлигида: аввало ҳар кимнинг қисмати ўз қўлида; инсоннинг дастлабки ғаними унинг ўзи; ўзини енга олган, ўз ожизликларидан устун кела олган одамгина инсон деган улуғ номга мушарраф. Шоир англаб етганки, «ғаддор нафснинг ҳатто бир макрига учса-да — кифоя», минг йиллик тоат ибодат бир пул бўлади — қолади. Бу ҳақиқатни англаб етган шоир қалбида ёвузлик билан эзгуликнинг тинимсиз олишуви боради. Ва бу беллашувда осий вужуд тажовузидан суйган бандасини Яратганнинг ўзи ҳимоя этади. Бу мисралардан иймонни тил билан такрорлаб, дил билан тасдиқлаган ва жисм билан амал қилган, яъни комиллик сари машаққатли ва муборак сафарга отланган Бокира Қалбнинг тафти яққол сезилиб туради.

Абдувоҳид Ҳайитнинг шу шеъридаги қуйидаги сатрлардан эса Абдулла Ориповнинг «Жаннатта йўл»и, улуғ Дантенинг «Илоҳий комедия»си нафаси уфуради:

Шубҳасиз, асрамоқ Унинг матлаби,
Бироқ ғам узра боз йўлларкан шўриш —
Суйган бандасига панд берган каби
Барча дўзахларин айлар намойиш.

Маҳшар майдонида, охират куни,
Етказмоқ қасдида гўзал Тўбига
Баланд сакрашимдан асрайди мени
Қуламаслик учун дўзах тубига.

У ўзи дард бериб, олгучи табиб,
У ўзи Роҳиму Жаббор, шубҳасиз.
Бас, ранжу балога занжирбанд этиб
Мени балолардан асрар, шубҳасиз.

Юзаки қараганда ғалати: «балоларга занжирбанд этиб, балолардан асраши»ни қандай изоҳлаш мумкин!?

Бунинг изоҳи шундайки, Тангри Таоло муайян ишларимиз, қилмишларимиз учун аввало огоҳлантириш тариқасида қисман балоларга жанжирбанд этади. Яхши отга бир қамчи қабилидаги огоҳлантиришни тушуниб етганлар яна ҳам даҳшатлироқ балолардан Яратганнинг марҳамати билан омон қоладилар. Орқа-олдини йиғиштириб, қилган гуноҳлари учун вақтида тавба қилиб, ортиқ тубанликка тушмаслик, Ҳақ йўлда барқарор бўлишга мудом интила бошлайдилар. Тангрининг иродасига бўйинсинмаганлар бошига эса кулфат устига кулфат ёғилаверади. Буни англаб етган замондош шоирларимиздан бири Абдувоҳид Ҳайитнинг лирик қаҳрамони:

Мен паноҳ тилайман ёмонликлардан

дея ўз Раббисига иймон келтириб, эзгулик сари юз тутаркан, Ҳаққоният, иймон, Эътиқод, Собит Ироданинг равон йўлидан одимлай бошлайди.

Шоир ва ёзувчилар сўз сеҳргарлари. Улар чопса чопилмас, сувга чўкмас, ёқса ёнмас, на вақтнинг бешафқат ҳукмини писанд қиладиган нодир ва ноёб Ҳазрати Сўз, Ҳазрати Калом воситасида халқ хизматида камарбаста бўладиган, Сўз воситасида мангулик ёрлиғини оладиган ижодкорлардир. Айниқса кулол ўлик лой парчасига жон киритгандай, ҳайкалтарош ҳаттоки тошга тил ато этгандай, аёл томчи ҳаёт жавҳаридан бутун бошли инсонни яратгани сингари шоирлар бир қарашда жонсиз туюлган сўзларни юрак тегирмонига солиб, ақл ва тафаккур тарозуси билан ўлчаб, уларга руҳ киритади. Абдувоҳид ана шундай афсунгар истеъдодга эга том маънода Ижодкор шоирлардан. Эътибор беринг:

Бас, ранжу балога занжирбанд этиб
Мени балолардан асрар шубҳасиз.

«Бас, ранжу балога занжирбанд этиб», сатрини «Ранжу балоларга гирифтор этиб» дейиши ҳам мумкни эди. Чунки одатда «дард, аламга гирифтор, дучор этиб» шаклида гапиришга, ёзишга кўникилган. Аммо шоир:

«Бу бўстон саҳнида гул кўп, чаман кўп», — дея таълим берувчи ҳазрат Навоийнинг ўгитларига амал қилган ҳолда ўз йўлидан боришга интилади ва бу муборак интилиши қувонарли натижасини берган.

Энди «ранжу балога занжирбанд» бандаи ожизни кўз олдингизга келтириб кўринг. Ранжу балолар оёқ-қўлингизга кишан уриб, тамомила занжирбанд қилиб ташлаган, сиз ўргимчак тўридаги чивиндай чорасиз ҳолда дарду аламлар исканжасидасиз. Занжирбанд сўзини топиб ишлатганига қойил қолиб, ич-ичингиздан шоирга таҳсин айтасиз ва унга қўшилиб:

Бас, ранжу балога занжирбанд этиб,
Мени балолардан асрар шубҳасиз, —

деб поёнсиз дарду ҳасрат билан, айни замонда ниҳоятда катта умид билан Тангрига унсиз ёлборасиз.

Абдул ҲАМИД

ЎКИНЧ

Қалбимга чироқ ёқсам,
Ёримайди энди тун.
Тун қароси дафъатан
Яширди дилим ўтин.

Кечди йиллар боқмайин
Телба кўнгил майлига,
Энди, бас, дил ёнмагай,
Чиқмагай гул сайлига.

Энди дунё ишвалар
Этса, парво этмагай,
Кўмдидилни бир кадар,
Энди ҳаргиз кетмагай.

Тонг эди, ел ўпдию
Ғунча ўзни этди фош,
Чок кўксин махзанин
Қилди эл ичра талош.

Кеч жамолин шавқидан
Масту масрур чиқди ой,
Сочди осмон ганжини,
Кечди гардун худнамой.

Яъни, ҳар дам чархи зол
Ўзра оро берди кўп.
Бир тутам оқ зулфига
Мушки анбар сурди хўп.

Кулди ҳар ён лолалар,
Кулмади ҳаргиз кўнгил,
Куйдириб жон бўғзини
Ўтли бир ашк тўкди дил:

«Эй, ҳуснига маҳлиё
Дунё товуси, ҳай-ҳай,
Эй, ишқида йўқ вафо,
Нангу номуси, ҳай-ҳай.

Қалбимга чироқ ёқсам,
Ёримайди энди тун,
Тун қароси дафъатан
Яширди дилим ўтин.

Энди гуллар солланиб
Этсалар ноз, майлига.
Энди Мажнун музтариб
Тикмагай кўз Лайлига.

СЕВГИ

Эй телба ҳис, савдойи севги,
Кеч, нари кет, ўлдиражакман!
Очилма гул, йиғлама, кўнгил,
Бу гулларни сўлдиражакман.

Кўтарма бош, чиқмай тур, қуёш,
Нурларингни айлама подош.
Шомга қадар сабр эт, бардош,
Бир ҳаловат индиражакман.

Еп, юзингни кўрсатма, пари,
Дил даштида кўпма, сарсари!
Юрагимдан чиқиб кет нари,
у менингдир, кўндиражакман.

Писандингдан дариғ тут мени,
Висолингдан ариғ тут мени,
Этар бўлсанг ғариб, эт мени,
Кет дилимдан, ёлворажакман!

Кет дилимдан ширин жон ҳаққи,
Томиримда оққан қон ҳаққи,
Бағримдаги бир армон ҳаққи,
Севги ҳаққи, ёлворажакман.

Абдувоҳид ҲАЙИТ.

Ўзингизни билинг!

«СИЗНИ ЧЎЧИТИШ ОСОНМИ?» СИНОВ-СЎРОВЛАРИ ЖАВОБЛАРИ БЎЙИЧА ХУЛОСАЛАР:

7-11 очко. Сиз жасурсиз ва Сизни чўчитиш осонмас. Сиз ҳеч қандай кўнгил хираликдан қўрқмайсиз. Ҳар қалай, баъзан сергакроқ бўлиш фалокатнинг олдини олиши мумкин.

12-16 очко. Сиз қўрқув ҳисларингизни етарли даражада идора эта оласиз ва келаётган хавф-хатар кўламини сеза оласиз. Сиз Рузвельтнинг «Сиз қўрқувнинг ўзидангина қўрқишимиз керак» деган тамойил асосида яшар экансиз.

17-21 очко. Ўта эҳтиёткор одам сифатида Сиз кўпинча жуда тез қўрқиб кетасиз. Қандай ҳолатлар Сизда ҳадик туғдиришини таҳлил этиб кўринг. Шу йўл билангина қўрқувга қарши курашни бошлашингиз мумкин. Ўзингизга имконият-қобилиятингизга кўпроқ ишониб иш кўришга интилинг. Эзгуликка ишонишга ўрганинг.

«СОВҒА» ЛОТЕРЕЯСИ БЎЙИЧА ЮТУҚ ЭГАЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

«Совға» лотереяси бўйича ютуқларингизни Ўзбекбирлашувнинг жойлардаги омборларидан 1996 йил 1 октябргача олиб кетишингизни сўраймиз. Ушбу муддатдан сўнг талаб қилиб олинмаган ютуқларни бериш тўхтатилади.

«Совға» лотереяси ташкилий қўмитаси.

Маълумот учун телефонлар: 35-70-98, 79-68-91.

ИШОНЧ

Бош муҳаррир
Саидакром САИДВАЛИЕВ

МУАССИС: ЎЗБЕКИСТОН КАСАБА УЮШМАЛАРИ ФЕДЕРАЦИЯСИ КЕНГАШИ

Бош муҳаррир қабулхонаси — 56—25—36
Бош муҳаррир ўринбосари — 56—52—89
Масъул котиб — 56—52—78

БЎЛИМЛАР

Касаба уюшмалари ва иқтисодиёт — 56—82—79. Ахборот ва спорт — 56—87—63. Маънавият ва маданият — 56—82—79. Хатлар, оммавий ишлар ва мухбирлар билан ишлаш — 56—85—43. Тижорат ва ҳуқуқ — 56—85—66.

ВИЛОЯТ МУХБИРЛАРИ:

Андижонда — 5—23—10. Бухорода — 3—50—10. Гулистонда — 2—24—98. Жиззахда —3—82—18. Навоийда —3—41—99. Наманганда — 6—22—10. Нукусда — 2—44—46. Самарқандда — 35—64—24. Термизда — 2—70—07. Тошкентда — 56—82—79. Фарғонада — 24—58—43. Урганчда — 6—03—40. Қаршида — 5—33—71.

Муҳарририятга келган қўлёзмалар (2 оралиқда 5 бетдан ошмаслиги лозим) ва суратлар муаллифларга қайтарилмайди, фойдаланилмаган хатларга жавоб юборилмайди. Таҳририят воситачилик қилмайди. Мақолалардаги ҳамда реклама ва эълонлардаги фикр— мулоҳазалар, келтирилган факт ва рақамлар масъулияти муаллифлар ҳамда реклама ва эълон берувчилар зиммасидадир.

- Газета 1991 йил 21 мартдан чиқа бошлаган.
- Сешанба ва жума кунлари чоп этилади.
- Сотувда эркин нархда.

Манзилимиз: 700165, Тошкент шаҳри, «Правда Востока» кўчаси, 24—уй.

· Нашр кўрсаткичи: 64560; 64561.

Газетага 1994 йил 14 январда Ўзбекистон Давлат Матбуот қўмитаси томонидан 5 рақамли гувоҳнома берилган.

· IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди Офсет усулида босилди. Формати А—2, ҳажми 2 босма табоқ.

«Шарқ» нашриёт—матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41—уй. Нусхаси — 27.999. Буюртма Г— 0518. Босишга топшириш вақти — 23.00. Топширилди 21.00. Масъул навбатчи: Улуғбек АҲРОРОВ

1 2 3 4 5 6